Массе а мехкий пролетареш, вIашагIхкета!

Сердало

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ◆ ШИНАРА, 18 МАЙ, 1982 ШУ. ◆ № 59 (6625). ◆ Мах 3 кеп.

СИЙЛАХЬЧА ЮБИЛЕЯШТА НАКЪАДОЛХАШ

БIУБЕННА КЪАХЬЕГ

Вознесенски газобензинови завода болхлоша ер шу доладелча денз планагIа лаьрхIачул совгIа маьхала ьккхай 30 эзар сом мах боллу тайп-тайпана продукци. Газови бензин арахецара пачхьалкхен план 113.5 процент кхочуш а бина, заданел совгIа дахкхад 5700 тонн бензин. Пачхьалкхен планал совгIа кийчъиьй 13,6 миллион кубически метр екъа газ. Къахьегама овсарле лакхъяра задани а дика тIехкхочушъьйй.

Укх юбилейни шера хьинаре къахьегаш хиларца укхаза белгалъяьлла я Баркинхоев Маьхьмада Башири Семенихин Александр Васильевичи керте латтача комбинированни шин установка коллективаш Анохин Виктор Николаевича куьйгалдеча компрессорни станце болхлойн. ХIаллехьа дукха хIама ца эшаш пхе бетта план кхочашъяьй цар.

* * *

«СССР 60 шу дизара — 60 хьинарера кIира!» яхача девизагIа шерра социалистически ялх йоаржальча «Горскнефть» НГДУ мехкдаьттахоша къаьстта дика къахьегама тоьламаш доах укх шера. Биъ беттен ах беттел пачхьалкхен планал совгIа цар даьккхад 7 эзар тонн совгIа мехкдаьтта. Ер шу доладелча денз планал совгIа маьхала яьккхай 132 эзар сома маьха продукци. Къахьегама овсарле лакхъяра чотагIа даьккхад планал совгIа мел даьккха «Iаьржа дошув».

Яхье хьалхара моттиг дIалаьца хецаш хьайоагIа Газиев Кант Юсуповича куьйгалдеча мехкдаьттен гази кхохача цхьоалагIча цеха коллектива.

* * *

«ХIара балха дийнахьа хьадер дукхагIа хилийта!» яхача девизагIа шерра социалистически ялх йоаржаьча Карабулакски реагентий завода болхлоша укх шера, планал совгIа маьхала яьккхай 22 эзар сома маьха продукци, арахийцай 12 эзар сома маьха валови продукци. Къахьегама овсарле лакхъяра пачхьалкхен план цхьа процент гаргга тIехкхочашъьйй.

Планал совгIа продукци маьхала яккхарах, хIаман кхом барах, продукцега дIабоьда мах лоьбарах заданел совгIа 36 эзар сом пайда баьб.

Дика къахьегаш я укхаза Водяницки Александр Дмитриевич керте латтача технологически цеха коллектив.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

Комсомольски съезда— кагирхой совгIат

«ХIара балха дийнахьа хьадер дукхагIа хилийта!» яхача девизагIа къахьегача Назрановски «Электроинструмент» завода коллективо даим ханал хьалха кхочашдеш производственни заданеш.

Завода болхлошта юкъе шерра яьржача социалистически ялхе къаьстта дика къахьегама толам баккха карагIдаьннад инструментальни участке болх беча Инаркиев Мустафа керте латтача комсомольско - кагирхой бригада коллектива.

Тахан шийна болх дIабоалабеча ВЛКСМ XIX съезда сийлена ноанъа а йоагIаш цхьайтталлагIча пятилетка хьалхарча шин шера план 18-ча мае кхочашъе дош деннадар бригада коллективо. Шоай дош ханал хьалха кхочашдаьд хьинар долча кагирхоша. Советски Союза деррига халкъа цIей — Котлов ди деддеча дийнахьа рапорт денад цар шоай дош кхочашдаьд хиларах.

Съезд шийна болх дIахьочча деношка кхы а овсаргIа къахьега чIоагIо яьй бригада коллективо.

Р. АУШЕВ.

АЬТТОНГА А ЦА ХЬЕЖАШ

Къайладахьа делаш дац — шура лекхараи из пачхахьалкхенна дIаялараи гIулакхаш соахкарчул воргIа лел вай республике укх шера. Цунца цхьана дукха боахамаш да йоаккха шура соахкарчул кIезигагIа поацаш доахан Iаьнгара даьхан тIеххьарча хана из дикка тIаххетийташ хьадоагIаш. Царех ваI — Урус - Мартановски района «Труд» совхоз. Доакъараш кIезига, Iа шийлагIа долаш хало хьийга яле а соахка кхаь бетта хиначул кIезигагIа хилаьзар укх шера цу боахама хьайбаш леладераша пачхахьалкхенна дIаенна шура. Районе яьржача яхье хьалхле а яьккхар цар. Цхьабакъда, апрель бетта хьалхарча итт дийнахьа йоаккха шура цIаьхха лаьгIъелар. Масала, 1 апреле дIаеннар 1319 килограмм хиннаьле цу бетта итталгIча дийнахьа 1117 килограмм мара дIаяла карагIдаланзар. ХIаьта а апрель бетта кхоалагIча декаде дикка тIаххийтар шура. ДIабахача бетта тIеххьарча дийнахьа из пачхахьалкхенна 1896 килограмм дIаелар, хIаьта 9 мае — 2120 килограмм. Цу тайпара, денгара ди ме доала тIаххеташ я хIана цу боахаме пачхахьалкхенна дIалуш йола шура.

Фу баьхан долаш нийсделар из гIулакх ишта? Цу хаттара жоп лу совхоза керттерча зоотехника Аслахьнов Вауде.

— Гуралха доакъара дIайийна хиния культураш дика дегIаьлхкар соахка март бутт чакхбоалаш. Цу гIулакхо вIаштIехьдалийтар кхоалагIча апреле доахан мошача доакъарна кхаба дIадададе. Цудухьа доахан Iаьнгара доаххаше а лаьгI и на йолийташ шура дикка тIаххетийташ болх дIабахьа карагIдаьлар. Кхыча тайпара нийсделар гIулакх укх шера. БIаьсти тIехьайиса сиб хиларах апрель бетта 16 ди тIакхачалца хьакха йиш йолаш хилаьзар соахка гуралха доакъара дIайийна культураш, уж гIахьа дегIа а ца йоагIаш. Из баьхан долаш, хIаьта хьайбай дегIах дикагIа дIалаташ, продукци тIаккхетийташ дола доакъараш мара бетта тIеххьарча денош кхочадаларах лаьгIъелар цIаьхха доахана лу, шура. Цхьабакъда мошача доакъарца кхаба доладьчул тIехьагIа хIана хIара дийнахьа тIаккхеташ я из, — аьлар цо.

Бауде ше къамаьл деш белгалдаьккхача тайпара, 16 апреле йолайир цу боахаме гуралха дIайийна культураш — рапс, мукх, рожь — мошача доакъара хьакха. Лаьтта сов тIаьдо а долаш кхай тIа косилкашца трактораш арайха йиш йоацандаь, хьалхарча массехк дийнахьа мангалашца хьокхаш дуадир хьайбашта моша доакъар. Лаьтта докъаделча трактораща болх бир буц хьокхаш. Цхьабакъда, дукха ха йоацаш чIоагIа догIа дийлхачул тIехьагIа юха мангалаш бе дохка дийзар хьайбаш леладерий.

Тхо цу боахаме хиннача дийнахьа — 10 мае шин товр ежача вордана моша доакъар дахьош воагIа Iаьсий лелалдер Магомадов Iусман духьалкхийтар тхона ферма коанаIарашта юхе. Мангалаца буц хьекха дахьаш дар доакъар.

Гадаева Хазбикаца цхьана дина доал ду цо Iасилгашта. План 350 грамм йолаш 450 грамм совгIа дулх тIаккхетийт царех хIаранена дийнахьи буси.

— Доахаьа м хьалхе а рапс, гуралха доакъара дIайийна хиппа нхьйола культураш хьекхагIа кхашка арадаьха доаладе йиш йолаш да, хIаьта Iасилгаш — йиш яц. Цудухьа моша доакъар хьатIа а кхухьаш ца кхаьбача далац гIулакх, — йоах Магомадов Iусмана.

Мангалца буц хьокхаш кхы а цхьа болхло, — Дадаев Махьмуд ва. Iасилгашта меттел сайрайна доахана хьаьшка дилла кхочам боллаш моша доакъар кийчде вIаштIехьдоал Махьмудеи Iусманеи цхьан дийнахьа.

Цу тайпара, моша доакъар кийчдара кхы тIа трактораш арайха йиш йолаш лаьтта доьыдаларга, кхы тайпа аьттув баларга а ца хьовжаш кхьметтел тIаделхаш догIа доллаше а моллагIча хаттама хьалашца кулг нара мангалашца буц хьокхаш доахан кхоаб цу боахаме. Ера йоанхоша хьелаьа я луш йола шура а 27 апреле денз хIара кхоабача Iаттагара дийнахьи буси йовнув ца соахка укх хана йоаккхаш хиначул дукхагIа йолаш хьайнагIа.

— Рапс йолча кхаьнга ца хьовка а ца хьожхин доахан доаладой оаша? — хаьттачи:

— Цу тайпара из гIулакх чакхдаккха дIахьий доц тхо, — цIенмашта доацца йоай делар Аслахьнов Вауде.

[illegible]

сал совгIа 150 гектара тIа мукхи рожи, бIаь гектар ца кхоачаш люцерна дIайийнайр боахаме. ХIаьта укх шера рапс, доакъара дIабийна мукхи рожи хьекха мукъадаьннача 40 гектара тIа силоса хьажкIаш дIае кхолбаьб механизатораш. Из болх дIахо дIахьош ба. Силоса хьажкIаш 200 гектар совгIа дIае дага ба цу боахаме укх бIаьсти. Цул совгIа доакъара уж дIаюбргьи гуралха.

Кхы а цхьа хIама да. План 300 тонн йолаш йол 100 тонпал дукхагIа Iалашъе шоай иза дIаккхоачаргбоацилга ховш ба боахама куьйгалхой хIанзе а. ХIана? Йол кийчъяра люцерна дIайийна лаьтта цун лакхерча тIоапашка хий гаргакхочаш моттиг я. Iа шийла хиларах цхьайолча моттигашка хина ша а бль люцерна овлаш доадир. Шелало цу тайпара зе дир 40 гектар совгIа йолча моттиге. Эсала я кхычахьа хьатIаьнна люцерна а. Из кхоачамбоацар гучадоаллаше а люцерна хьатIа ца ьннача цу сахьате силоса хьажкIаш дIайийра совхозе. ХIаьта а цу гIулакхо новкъостал дергдац йол Iалашъяра план е. Аьлаца бола кхоачам кхыча тайпара меттаоттабе лаьрхIад боахаме. Укх шера 250 гектара тIа «Одесская-10» яха хьажкIаш кхеергья совхозе. Цу сортах йолча хьажкIий хьункъам пачхахьалкхенна фуна лаьрхIа дIател совхозо хIара шера. ДIасиннача хьажкIий цхьа килограммах ялал комбикорм лу. Планал совгIа кхе а нь дIасиначa хьажкIаех шоашта хьалургйолча комбикорма чотах меттаоттабе лерхI велаца бола кхоачам. ХIаьта хIара гектара тIара планал совгIа 6 центнерал кIезигагIа йоацаш фуалььха хьажкIаш чуи шоаи вIаштIехьдаргхиларах шеко яц совхоза куьйгалхой. Йоаккхо ю боахаме дулх даиндарга дIадодар лоаде нийш хулийтача торонех пайда эцара а. Масала, юкъе 414 бетташ бола етт а болаш 1130 бежан да укхаза леладеш. Царех 500 ьхона бежан дулхо кхабира лоамашка дига кийчдеш да.

Цу гIулакхо хIара шера дика пайда бу совхоза. ДIадахача шера доамаш даьгIенашка доаладаь цIадоаладаьча хьайбашта лаккхоттача дулха хIара центнерага дIадохар планал 82 процент лахагIа хилар.

Шурица леладеча доакъна йолуIа кийчьеи а кхайнара латерь а. Доахан бийсаша [illegible]

[illegible]

М. ХАМАТХАНОВ.

[illegible]

Я. БАТЧАЕВА (сур.)

С ДНЕМ РОЖДЕНЬЯ, ПИОНЕРЫ, КРАСНОГАЛСТУЧНЫЙ НАРОД

БУДЬ ГОТОВ!

Кхоана—В. И. Ленина цIерагIа Ерригсоюзни пионерски организаци вIашагIъелла ди

Художника В. Фекляева плакат. «Плакат» яха издательство.

* * *

Пионере цIейна хетаь материалаш кепатеха я газета 4-ча оагIо тIа.

Нов. А. В. Петрухина «Нохч-ГIалгIай АССР мехкдаьтта чакхдоахачен мехкдаьтта химически промышленноста заслуженни болхло» яха сийлен цIи ларах дола

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума

УКАЗ

Мехкдаьтта чакхдоахачен мехкдаьтта химически промышленноста даькъе доккхий гIулакхаш карагIдувларах, общественни вахаре хьинаре дакъа лацарах «Нохч-ГIалгIай АССР мехкдаьтта чакхдоахачен мехкдаьтта химически промышленноста заслуженни болхло» яха сийлен цIи лойла Петрухин Александр Викторовича — «Грознефтеоргсинтез» яхача объединене производственно - товарни контора оператора.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.
Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИЙ.

г. Грозный,
1982 шу, 10 май.

Парте ветеранашта Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамоташ ларах дола

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума

УКАЗ

Республика общественни вахаре хьинаре дакъа лацарахи къахьегамхошта коммунистически кхетам луча беркате болх барахи Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота лойла:

Антонов Сергей Никитовича — 1928 шера денз КПСС члена, пенсионера.

Волдасов Никита Титовича — 1928 шера денз КПСС члена, пенсионера.

Брянцев Степан Михайловича — 1929 шера денз КПСС члена, пенсионера.

Буланицев Федор Ивановича — 1928 шера денз КПСС члена, пенсионера.

Дегтяренко Степан Григорьевича — 1930 шера денз КПСС члена, пенсионера.

Клименко Михаил Маркеловича — 1929 шера денз КПСС члена, пенсионера.

Койцев Андрей Федоровича — 1931 шера денз КПСС члена, пенсионера.

Маркин Роман Ивановича — 1931 шера денз КПСС члена, водопроводно - канализационни боахама Грозненски управленига слесара.

Рыбочкин Илья Прокофьевича — 1931 шера денз КПСС члена, пенсионера.

Серышев Василий Петровича — 1923 шера денз КПСС члена, пенсионера.

Смолий Алексей Максимовича — 1931 шера денз КПСС члена, пенсионера.

Фильцева Софья Фроловна — 1931 шера денз КПСС члена, пенсионерка.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.
Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИЙ.

г. Грозный,
1982 шу, 10 май.

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АДВОКАТИИ КОЛЛЕГЕ БОЛХЛОШТА «НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЗАСЛУЖЕННИ ЮРИСТ» ЯХА СИЙЛЕН ЦIИ ЛАРАХ ДОЛА

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума

УКАЗ

[illegible]

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.
Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИЙ.

г. Грозный,
1982 шу, 10 май.

КАГИРХОЙ ЕРРИГСОЮЗНИ ЛЕНИНСКИ КОММУНИСТИЧЕСКИ СОЮЗА XIX СЪЕЗДАГА

Дега новкъостий! Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитето дIайха а дег тIара а моаршал дойт ВЛКСМ XIX съезда делегаташа, дерригача комсомольцашка, мехка дерригача кагийча нахагIа лехкарашкен.

Шийна тешаме резерв, общество революционни кIийлен тIа хувцача а коммунизм баьхаш къовсам лоаттабеча а гIонча из хиларах тарра, парте лакха мах бу Ленински комсомола. Миллионаш бола советски наха ВЛКСМ-а чакхйоаких политически а граждански а дакъе снеш кхебеш йола школа. Шийна лит на кхобеш Даьхенна гIулакх дарна вIоаргга шийна сий даьккхад из комсомоло деррига халкъа хьалхешна.

Тахан 18 — 25 шу даьнна болча кагийча наха, кхоана, — новкъоста Л. И. Брежнева нийсагIдоаххача тайпара, — вай общества бIоагIа хул. Цо къоастабу кагирхошта кхетам баларах бола комсомола лакха беккхтохкам. Политически хьинарча, гIулакх доьдача, къахьегаш белачен бола бе хоьчен. Даьхе лорие дилла а кийча бола нахьа поакале формированне гIо дар — из да комсомола балха юкъе эггара лоархIаметIдар, эггара керттердар.

ДегIаснача социализма общества эггара шерагIа йола торонаш лу советски кагийча нахал мехкарашта шоеш доахка дикагIа дола гIулакхаш чакхдехара — Iилман культуран лакхаленашка кхачара, наха юкъе коллективизма ларда тIа эггара чIоагIагIа нийсхо йола отношенеш оттаяра, халонаш эшве Iомабара.

Комсомола декхар да хIама хьакхоллача балха тIа, общественни деятельносте, тIагIертта дешача, хьокхаме тIема гIулакх деча кагирхоша чакхдаха лерзIаш дола сий дола гIулакхаш, деналле плонаш, цIена вIадаш йиза кхачаш хилийта гIертар. ЛоархIаме да, ленински аскет — болхлошцем ахархошцем цхьана къа а хьеганш коммунисташ хилара Iомабелар — тIагIертта кхочашдер.

КПСС XXVI съезда исторически решенеш кхочашъяра дерригача советски халкъана цхьана хьинаре къовсам лоаттабу мехка комсомольцаша, кагийча наха, мехкарара. Шерра баьржаб «ЦхьайтталлагIча пятилеткана — къонабарий хьинаре къахьетам, знанеш, инициатива, кхоллам» яхаш девиз йола болам. БIаьш эзараш комсомольцаш, къона аитузиасташ ба, ВЛКСМ къахьегамна даькка сий сов а доаххаш. Сибарег Iен, Гаьнарча Къулбаседен, Гаьнарча Малхбоален Iалама рулкъаш карадерзадеш, уж халкъа гIулакха кийчдеш. Комсомола декхар да халкъа боахама эффективность лакхъяра, цунна интенсификаци яра хьакъехьара парте эггара лоархIамегIа йола установка чакхйоаккхача хьинаре дакъа лацар.

КПСС ЦК тIахьех кагий нахи мехкарийи Iилма-технически прогресс шеръяра, къахьегама овсарле а дикал а лакхъяра, 1982 шерен ерригача цхьайтталагIча пятилеткан планаш, социалистически декхараш толаме кхочашдара йолаеннача социалистически ялхьа хьинаре юкъебахара. Комсомольски организацей декхар да халкъа рузкъа кходе, дикача дас саина из дезаш леладе, сихкетаме дисциплина лакха лоаттве кагирхой Iомабар.

Юрта боахам дIахо дегIабоалабеча, кхачав програма кхочашъеча Ленински комсомоло хьинаре дакъа лоаргда аьтта хеташ я парти.ВЛКСМ сий дола гIулакх да лаьтта дукха дезаш, юртарча къахьегамца безам болаш, даймехка Iалам лорадергдолаш кагирхошта кхетам балар.

Комсомола де дезаш хIама да, кагий нах дешарцара гIулакх бехктохкаме хеташ, творчески леладеш хилийтар, школьни парта тIа, профтехучилища мастерске, студенчески аудиторе боккъонца йола къахьегама смена кийчъега Iалашдар. Махулла тоабе беза студенчески тIемлой яра отрядий болами дешархой къахьегама объединенеш.

ДIахо дегIабоалабе а тоабе а беза комсомола В. И. Ленина цIерагIча Ерригсоюзни пионерски организаци болх, гIо де деза отрядийн дружинийн гIулакх дикагIа вIаштIехьдаккха, хьалдаца сза цар балхацара романтика.

Комсомоло Iоаьхьй кагирхой марксистско - ленински мировоззрененен классони сакхетамаш формировани ялйоккха опыт. ДIахо а кIаьд ца луш кхетам бала беза кагийча нахан мехкараштен уж коммунистически идейнойолаш, Коммунистически партен советски халкъен революционни, тIема, къахьегама традицешта тешаме болаш, нравственность лакха йолаш, буржуазни идеологей, антиобщественни гIулакхашца, къа ца хьегаш вахар гIертарца, вай обществаца тарлургйоацача нравашца мажар болаш хургболаш. ЧIоагIа лоархIаме да кагирхошта къачча ханах хьаькъалагIа пайда ийбе гIо дар. Политически организаторски болх бе беза вахарча айхха бувзам болаш, дIатIагIерташ, чуйна кагирхой тайп-тайпарча категорей специфика, цар образовательни культурни болларан, дегIадаьхка хьашташи дIадехараши теркал а деш.

Комсомольски организацешта тIалаттам хIама да къона ноахал социализма кхелах, вай Даьхе эша тета бегаина хозъярахи цун низ соабакхарахи бола шоай бехктохкам кхетабеш хилийтар. Из къаьстта лоархIаме да империализма агрессивность лакхъенача хьалашка.

Ленински комсомола сий дола декхар да кагирхошта хьаддача наькъагIа патриотически кхетам балар, СССР Герзашцарча Низашка тIулакх дара уж кийчбар. Комсомольцаш, дерригага кагий нах, мехкарий декхарийла ба дезам физкультурана, спорта, туризмана тIаккхуш хилар, тIема-технически знанеш Iомаяр.

Кагирхошта кхетам балара, къахьегама, дешара, ба[illegible]та, салаIара дешаш къестадеш айхха бувзам лоаттабе беза комсомола комитеташа советски боахама, профсоюзи, творчески организацешца. ШерагIа юкъеуза беза кагий нахи мехкарийи общественни пачхахьалкхени гIулакхаш[illegible]та доал дара.

ССР Союза кхоалткъа шу дуза сийлен юбилейни шо да карардар. Историе бакъдир мехка дерригача доккхий[illegible] а кагийча а къамий цхьоагIо, доттагIала, вошала кхоадо[illegible]ма низ боккха хилар. Къона патриоташ интернационалисташ ба из вай мах баь варIвоаца хьал дебадеш чIоагI[illegible]ден дезараш.

Комсомола тIалатташ дола хIама да вошал долча социализма мехкий кагирхой соппашца массе оагIорахьара цхьана гIулакхаш леладелга, коммунистически а сорта[illegible]ча прогрессивни а кагирхой болаьшара цхьоагIо дIа[illegible] кIоаргъяр, планета кагирхой низаш машар чIоагIбара, тIема кхерама духьала лоаттабеча къовсама вIашагIто[illegible] гIертар.

КПСС ЦК тешаш я ВЛКСМ XIX съездах вай юкъа общественно - политически вахаре лоархIаме совгIат хургхиларахи КПСС XXVI съезда решенешка, КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела новкъоста Л. И. Брежнева хьаьвзенеш хьежжа комсомольски организацей болх тоабеш, цар [illegible] нал лакхдара накъаш ю билгалдоахаргхиларах.

Шеко яц, вай мехка турпала гIулакхий летописа тIа советски кагийча нахи мехкарийи керда сийдолча агIонаш дIаязъергхиларах, уж ленински, коммунистически Iалашо лагIа деша а болх бе а Iомалургхиларах.

Даьккхала хийта Ленински комсомола — къоначча коммунисташ хьалкхерий хьалха лоттачо отряд!

Даьккхала хийта сий дола советски кагирхой!

Ленина ваарижка цIаь, Коммунистически парте куьйгалла а деш дIахьалчийьяхьа, коммунизм толамехьа гIо!

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТ.

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АДВОКАТИИ КОЛЛЕГЕ БОЛХЛОШТА НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА СИЙЛЕН ГРАМОТА ЛАРАХ ДОЛА

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума

УКАЗ

[illegible]

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.
Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИЙ.

г. Грозный,
1982 шу, 10 май.

ТАХАН ХЬАЕЛЛ ВЛКСМ XIX СЪЕЗД

Съезда делегат

Ший деша да ва

Дукхахча шерашка дика къахьегаш хьайоагIа Назрана ГI. Ахриева цIерагIча «Электроинструмент» завода коллектив. Укх шера цхьоалагIча квартале дика толамаш дахарах из республиканск Сийлен улга тIа яьккхай. Хьалхара моттиг дIа ца хецаш къахьегаш я № 43 йолча цеха коллектив а.

Цу цехе Торнев Хьусена Бахьаудинна къахьега шоллагIа шу мара дац, цхьабакъда, цо даьха толамаш белгтала да.

...1971 шера дьаккхар цо Назранерча № 2 йолча школера итт класс. Цига дешаш волча хана комсомоле дIайийцар из. Школа яьккхачул тIехьагIа АМООСе балха вахар, цига тайп-тайпара балхаш деш хилар.

1973 шера г. Орджоникидзерча юртбоахама институте деша эттар из электромеханически факультете. Институте дика дешаш, общественни болх лелабеш хьавера. КхоалагIча курсе деша вагIача хана из хержар комсомольски организаце секретара заместителалла, факультета профсоюзни бюро членалла. ТIехдика дешаш хьавера из. Массехказа граматаш тийннай цунна.

Советски Эскаре ше волча хана дIайийцар из КПСС члена кандидаталла. Батальона комсомольски организаце секретарь хилар.

Из Советски Эскаре гIулакх а даь цIаваьча «Электроинструмент» завода конструкторски отделе балха эттар. Из вар «СО—106» яздача машиникай чертежаш уттадьр. Дукхаа къахьийгар [illegible] шийн чертежага хьежжа [illegible]рахезаргйола продукци [illegible]гIа хилийта гIерташ. Цун[illegible] новкъостал дир керттерча конструктора Бекмурзиев [illegible]мара Ахьмада. Бахьаудина [illegible]ийна ца ховр цунга, бок[illegible]гIболча новкъосташка. [illegible]ахоаттар, из юкъе а волаш [illegible]ахецаш йола продукци [illegible]ана Пачахьалкхен дикала [illegible]нак сика я.

Укхаза из болх беш волча [illegible]ана комсомола райкома [illegible]ьожавир из дIадахача шера «Назрановский» совхоза [illegible]пат чуйача хана тIахьо[illegible]ам лоаттабе а интернацио[illegible]альни атеистически кхе[illegible]ам балара дехеш еша а. [illegible]з болх дика барах цунна [illegible]ар ВЛКСМ РК Сийлен [illegible]рамота.

Из дар 1981 шу. № 43 [illegible]олча цехе дукха кагирхой [illegible]ар. Планаш а социалистически декхараш а кхоачашдора [illegible]ар, цхьабакъда дукха бар [illegible]алха тIехьабусараш. [illegible]раш. Укхаза идейно - поли[illegible]чески болх тоабе безилга [illegible] дар.

Бахьаудин хьожавир цу [illegible] начальника заместите[illegible]алла.

[illegible] шу мара даьннадац [illegible] цехе балха вена, цхьа[illegible]ъда, хIанзлехьа а дикка [illegible]бенна5 коллектива болх. [illegible]оде эггара хьалха цу це[illegible] социалистически декхар [illegible]ийцар бiь бетта план [illegible] И. Ленин ваь 112 шу ду[illegible] декна кхоачашъе, аьн[illegible]. Из дош а цар толамца [illegible]рачашдир. Планал совгIа [illegible]ахийцар 12 эзар сома [illegible]ьха продукци. Апрель бет[illegible] задани кхо да хьалха [illegible]оачашдир.

[illegible] харцаьа хIама ди[illegible] Бахьаудина бIарга ца [illegible], цудухьа хержар из заводской комсомольски коми[illegible] секретара заместителал[illegible]. Массехказа балха нах [illegible]хьабусарiбоацаш [illegible]

[illegible] нийслора цехе [illegible] ераш а. Царех бар По[illegible]ова Лида, Диниева Аза. [illegible] цар толхинь цетка[illegible] Бахьаудина [illegible] [illegible] шоаш а [illegible] [illegible] [illegible] «Штампов[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] общественни болх [illegible] на хийрача рай[illegible], областной комсомоль[illegible] конференцешна делега[illegible]. ВЛКСМ РК члени[illegible] Областной комсомольски [illegible] конференце [illegible] ВЛКСМ 19 съезда деле[illegible]

[illegible] болх [illegible] [illegible] общественни болх дика [illegible] шера 10 [illegible] «Пятилет[illegible]» [illegible] ВЛКСМ ЦК [illegible]

Торнев Бахьаудина дуйц[illegible]

— [illegible]

[illegible]

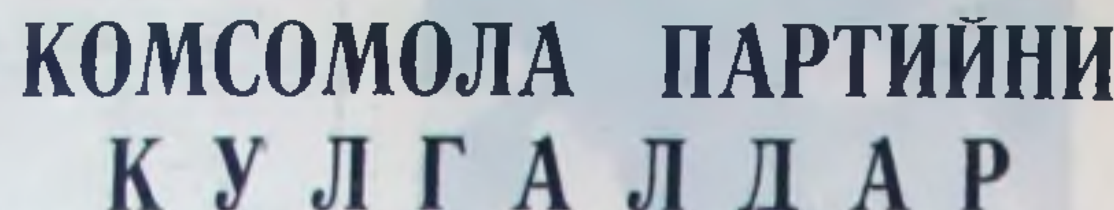
А. САГОВ
[illegible]

Вай республике эггара хьалха «шера 5 эзар метр буруа а тохаш, цхьан шерен ах шерех скважина йистейоаккхарга» яха инициатива дIайолаяьрех бар Старогрозненски буруа тохара балхий управлене бурувдеттараш. Царех цаI я «Северо-Минеральни-20» яхача буровой коллектив. Укх юбилейни шера ше тIайийца декхараш тIехкхоачашдеш хьайоагIа из. Уж толамаш хьакхоллаш бараш ба хьинар кхо ца деш къахьегаш бола лаьттан ченаш техкараш. Царех цаI ва ВЛКСМ XIX съезда делегат, коммунист, бурувдеттачун гIонча Харин Александр.

СУРТА ТIА: бурувдеттачун гIонча, ВЛКСМ XIX съезда делегат А. Харин.

А. ВАСИЛЬЕВА сурт.

★

КОМСОМОЛА ПАРТИЙНИ КУЛГАЛДАР

Тахан вай Даьхен столице ВЛКСМ XIX съезд хьаелл. Вай парте опыт теркал а еш, из масса оагIора хьожаргьа комсомоло, беррига кагирхоша эггара лоархIамегIа дола социально-экономически декхараш къестадеча, халкъа боахама эффективность лакхъеча лоаца дакъа дIахо шердара дешашка, коммунизм хьалъяра ерригача участкашка комсомола лоархIам лакхбара наькъаш белгалдоахаргда.

Комсомола XIX съезда яха ма йоагIара накъалха мийчлуш, Малгобекски городской комсомольски организаце айдаь шийн мугIарий денал, шийн керттера декхар лерхI даим дахаргдолча Ленина гIулакха тIехьара къовсамхой кердача ноахала кхетам балар, коммунизм хьалъяра декхараш кхоачашдара хьинаре болх бар.

КПСС XXVI съезда, парте ЦК пленумий решенеша Iалаьмате йоккха влияни яьй горола комсомольски организацена деш дола партийни кулгал тоадара.

КПСС горкома IV пленуме масса оагIора дийцар комсомола деш дола партийни кулгали кагирхошта идейно-политически кхетам лулеш КПСС XXVI съездо дIадехарашка хьежжа тоадара хьакъехьарча декхарех дола дош.

Юххьанцара партийни организацеш дукхагIа теркам тIаахийта льинай комсомольски организацей гIуллакхашта, кагийча наьхен мехкарийн политически къахьегамех хьинар айдара, царна шоай дай революционни, тIема, къахьегама традицей кIийлен тIа кхетам балара.

КПСС горкома пленума решенеш кхоачашъярца дувзаденна дола декхараш дийцад партхомий партбюрой заседанешка, юххьанцарча партийни комсомольскийн организацей собранешка, ВЛКСМ горкома пленуме, КПСС горкома бюро хьежай «XXXI городской отчетно-хоржамий конференци чакхъялара итогех» долча дешага.

Парте городской комитето, юххьанцарча партийни организацеша шIенхаштта теркам тIабохийт комсомола дикагIа бола викалаш парте хьачуоаран уж комсомольски балха тIа хьежабараи. 1981 шера парте члена кандидаталла хьайбабьраштта юкъе 75 процент комсомольцаш ба.

Комсомольски организацешка отчетаци хоржамаши чакхдалале хьалха КПСС горкоме юххьанцарча партийни комсомольски организацей секретарий совещани хилар, района комсомольски организацешна отчетно-хоржамий кампани чакхъяккхара хьакъехьара рекомендацеш телаш хьамьлаш дир КПСС горкома, ВЛКСМ горкома бехктохкамеча болхлоша, партийни комсомольски организацей секретараша.

КПСС горкомо ВЛКСМ горкомо отчетно-хоржамий собранеш чакхьяхара [illegible] бахча организацешна балха новкъостал дир дукхагIа йола собранеш «Кулгалду комсомольски организацей [illegible]» «ВЛКСМ ЦК [illegible] положенешка хьежжа [illegible] идейно-политически [illegible]

Собраний [illegible] ВЛКСМ горкома секретарашен [illegible], партен [illegible] кагирхой [illegible]. [illegible] собрание балха [illegible] КПСС [illegible] ВЛКСМ [illegible]

[illegible]

«Советскийн» «Малгобекский» яхача комсий совхозий, бувзама районни узела, горбыткомбината, кхыча партийни организацеша бокъонца кхетабаь бацар КПСС XXVI съезд хинначул тIехьагIа дукхьаьшхен ВЛКСМ XIX съезд хила дукха ха ца йиса чакъхаьннача комсомоле чакхъяьннача отчетийн хоржамийн лоархIами башхалон, хIаьта цулухьа из чакхйоаккхача дуккха гIалаташ а дийннад.

Юххьанцарча партийни организацей партбюрошен секретарашен кхоачам боллаш организаторски политически болх ца барагIа собранеш тIехьайоахаш, докладаши выступленеши духхьала хIара денна беча производственни балхах дувцаш хиннай, тIаийдаь соцамаш хьадда дешаш уттадеш хиннадац. Цхьайолча комсомольски организацей собранешка дакъа лоацаш кулгалхой — коммунисташ хиннабац.

Вознесенски газ чакхйоахача заводе партийни организаце (секретарь В. Н. Чирков) дилла а деш дола хIама да кагирхой хьашташ чудоагIаш дола дешаш партийни бюрос, администраце, комсомола комитето хьинаре дакъа я лоацаш къестадар. Дукха ба комсомольцаш тайп-тайпарча комиссешка хержа. Цу дерригие дика влияни ю завода коллектива вахара. Дикка лакхбенна5 къонача болхлой профессиональни боарам, шеззиббенна5 балхара дIабувлен юхауттен кагирхой, кIезигагIа ба къахьегама дисциплина телхараш, лакхленнад комсомольски организаце хьинар, коллектива хьалхашка латта социально - политически декхараш кхоачашдеча цо лоаца дакъа.

Партийни организаце даим деш дола гIо дика хоалу шийн балха тIа буровой балхий управлене комсомольски организацена. Партхома членаша гIо ду комсомольски комитета план оттаеш а из кхоачашъеш а. Комсомольски активаца цхьана аьалша ю коммунисташа чакхйоаккхача комсомольски собраней итогий, кхетам болара балха эффективноста. Партийни комитета членаши, керттера специалисташи хьалхий [illegible] а бок[illegible] комсомольцашна деча гIуллакхашта юкъе дакъа лоацаш бола нах ба укхаза. УБР партийни организаце чIоагIа теркам тIехьийт кагирхой юкъарча образоване боарам, политически, профессиональни кийча лакхбара дика хьалаш хьалдаш царех пайда эцаш.

Партийни комитето деха доагIар хьа а деха[illegible] [illegible] дIа а [illegible] кагирхой [illegible] [illegible], цар гIуллакхаши проблемаши [illegible] гIо дика [illegible] мехкарийн балха [illegible] дIа ца [illegible], планаши социалистически декхарий кхоачашдеча цар лоаца дакъа [illegible].

Юххьанцарча комсомольски организацешта кулгал лела эггара лоархIамегIа йола моттиг дIалоаца, дикка даьккхаш [illegible] а деш, цар [illegible] [illegible]

[illegible]

тIаккхийттаб, вешта аьлча тIадеха гIуллакхаш долаш ба хIанз 88 процент комсомольцаш.

ВЛКСМ горкомо цхьана тарбу индивидуальни болхи района кагийча нахан мехкараштен коммунистически кхетам балара комплексни балха формаш. Шерра льржай районе СССР хьаль 60 шу, Нохч-ГIалгIайчен автономе 60 шу, нохчийн гIалгIайн шоай лоIамагIа Россена юкъеяха 200 шу дизаре сийленца накъадахара, XI пятилетка планови заданеш хана хьалха кхоачашъяра йоласица социалистически яхь. «НГIАССР 60 шу дизара — 60 хьинареча къахьегама кIира» яха вахта.

«XI пятилеткана кагирхой хьинаре къахьегам, знанеш, инициатива, кхоллам» оалаш бола массови патриотически болам дегIа а кхуваш, кагирхой шерра юкъеузаа яьннай ВЛКСМ горкоми юххьанцара комсомольски организацеши коммунистически къахьегам бахьаи къахьегама овсарле лакхъяран лоаттабеча къовсама. Iилма-технически кхоллама.

Районе хьаяьй 37 комсомольско - кагирхой коллектив, 14 я царна юкъе «Коммунистически къахьегама коллектив» яха цIи лелаеш. ТIеххьарча шера вахийтав комсомольски путевках халкъа боахама тайп - тайпарча доакъошка болх бе 140 зIамига саги йоIи. XXXI городской комсомольски конференци йолалуш 300 совгIча къонача производственникеи 12 комсомольско - кагирхой коллективаи кхоачашйир цхьайгталагIча пятилетка хьалхарча шера задани. 29 саг тIаккхийттав коммунистически къахьегама ударникашта, 1,5-зза кIезигбенна5 выработка нормаш кхоачаш ца ераш. ДукхагIа хиннаб комсомольски политически дешарен экономически образовани системашка дешаш бараш.

ВЛКСМ горкомо, комсомола комитеташа, КПСС горкома пленумо яь рекомендацеш теркал а еш, чакхдовх союзи чурча балха формаш тоанра тIадерладаь гIуллакхаш. Лакхбенна5 коллективни кулгалдара органаш йолча пленумий, бюро, собраней лоархIам. ДукхагIча тайпара да цига дувца дешаш ХьинарегIа дакъа луш ВЛКСМ горкома членаша.

Къаьстта теркам [illegible] ВЛКСМ [illegible] 1981 шера [illegible] 720 [illegible] 104 [illegible]

ВЛКСМ горкомо КПСС горкома IV пленумо [illegible]

[illegible]

Н. МОРИЕВ,
КПСС Малгобекски горкома [illegible] завед[illegible]

САЛАIА, КЕРДАДАР ХА ЙИШ Я УКХАЗА

Дукха ха йисаяц моттигерча Советашка депутаташ, халкъа заседателаш, судахой хоржа ди хьатIаккхача. Из лоархIаме кампани чакхьяннхара дика кийчо еш я Грознерски консерви завода № 3 йола агитпункт. Дика вIаштIехьбьенна5 укхаза агитационно - массови болх. ТIера а чура а хоза кийчъяй агитпункт.

ГаьнгIара бIарг тIаотт СССР — 60 шу, Нохч-ГIалгIайчен — 60 шу, нохчийн гIалгIайн шоай лоIамагIа Россе юкъеяха 200 шу дизара хетадеча панноо. Хоржамаш хила масса ди дисад. тахан агитпункте малагIа мероприятеш хургьа дувц дIачувоалачача кинга том а баь, йоахкача объявленеша.

СалаIа, лекцешка, беседашка ладугIа ва безам боагIаргболаш я агитпункта чура че в. Юбилейни шера до делар, заводчанашта карагIдаьннар хьахьоихаш стендаш я Даймехка сий.кортамукъале бахьанце фашисташта дуккала тIом болча хана майра латаш а тахан машаре къахьегаш а болча наьха сурташ да.

Харжархой уголове я агитпункта балха план, агитаторий дежурства график, хоржамий участка схема. Суворова, Горски, Жуковски, Радищева, Насыпная, Переписная улицаш, Киевски переулок чулоацаш йола кхо эзар гаргга саг ваха участок йийкъай 18 квартала. ХIара квартале агитационно - массови болх беш ши агитатори цхьа политинформатори ва. Вай мехка а дунен тIара а керттера событеш чулоацаш цар нах бахача моттигашка беседай тематика. Масала. № 009 йолча квартале агитатораши В. Скипальскаи, С. Ходжимурадова, политинформатора М. Рамазанова дукха ха йоацаш яьча беседа тема яр: «В. И. Ленин социалистически демократехи пачхьалкхенна довл деча халкъо лоацача дакъахи» яхаш. Из тема

йолаш беседа яьй № 443 йолча квартале агитатораша А. Ф. Миронова, Н. Н. Бедякова, политинформатора Т. Попова.

Агитатораш харжархой спискаш нийса йий хьежаб, хоржамашка дакъа лаца бокъо луш дола удостоверенеш дIаденнад, хоржамаш дара порядок дIайовзийтай. ХIанз харна хьалхашна латташ кхы цхьоккха а лоархIаме декхар да — моттигерча Советашна депутаталла харжа белгалбаьха нах харжархошта дIабовзийтила. Депутаталла харжа оттабьчар биографически справкаш кепа а теха, агитатораша дIасенай.

Агитпункт чуйола помещени — заводской клуб — дукхо нах вIашагI а теха, мероприятеш чакхъяха йиш йолаш я. «Знание» общества членаша, завода специалисташа, юстице министерства, прокуратура болхлоша укхаза тайп-тайпара темаш а йолаш лекцеш еш, беседаш ю, консультацеш тел. Къаьстта теркам тIабахийтаб къамашта юкъера доттагIал чIоагIдар дувцача тематикана. Масала, май бутт дIабодалуш йийшача лекцей темаш яр: «Советски халкъий цхьан делале», «Эрсий, нохчий, гIалгIай даим цхьана», Правови чулоацам болаш йийшай: «Алкоголизм зуламе», «Социалистически доалахье лекъаерашца лоаттабу къовсам», кхыяраш.

Харжархошта хьалхашка отчеташ еш хул депутаташ, халкъа заседателаш, судахой. Дукха ха йоацаш агитпункте вIашагIкхийттача завода болхлошна ладийгIар Ленински района халкъа суда заседатела Г. Н. Новиковас, судахочо А. А. Долаковас яьча отчетага.

Агитпункте мел беш бола агитационно - массови болх, дикза дисар дIаладу. Цу гIулакха лаьрхIа кхо журнал да укхаза. Къаьстта лоархIам болаш да хоржамий участке бахача наха хетар дIаяздеш дола журнал. Къахьегама овсарле лакхъяра, салоIанга, бытовой гIулакхаш тоадара шоашта дича бакъахьа хетар дIаяздеш цу тIа. Масала, тIема а къахьегама а ветерана завода администрацех бехк боахкаш, ладу фруктови пех тоаеш нах бахача коа нувхаш Iочуикхувс, яхаш. Агитпункта заведующи волча А. С. Жижина из завода администрацета дIа а хайта, де делар даьд нов цIендара.

Кастта агитпункте моттигерча Советашка депутаталла харжа оттабьча кандидаташна вIашагIкхетараш хургда «Тха кандидаташ» яхаш стенд я кийчъеш.

Тхо агитпункте хиннача дийнахьа завода партбюро заседани яр. Укхаза бийхабар хоржамий комиссе членаш, агитатораш. Участкови хоржамий комиссе председатела нов. Г. Н. Галкина, агитпункта заведующие А. С. Жижина дийцар хоржамашта кийчо яра шоаш беча балхах. Теркам тIабахийтар де дезачун. Хоржамашта кийчоеча, агитационно - массови болх чакхбоахача эсала дакъа лацарах бехк баьккхаб партбюро секретара заместителах Ф. Хакимовайх, П. Скипальскайх, Н. Н. Бержановах, кхычарех. Коммунисташкара хьадийхар агитационно - массови болх тоабелга.

Нитта завода дирекци а декхарийла йир агитпункта нов, гонахье тоае, кабинаш, льишкаш, хоржамаш чакхдахара кхы мел эшар тIехьа ца я доахаш Iалашде.

М.-Б. ЦИЦКИЕВ

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа) агитатор Ф. Половникова, агитпункта заведующи А. С. Жижин, участкови хоржамий комиссе председатель Г. Н. Галкин, секретарь В. С. Цымбал, партбюро секретарь Л. В. Салова агитмассови болх бе агитатораштa эша материалаш къовстаеш ба.

Р. АУШЕВА сурт.

Депутата гIулакхаш

Гудермесски медицински инструментий завода инструментальни цеха Сийлен улга тIа хьалтеха доахк хьинаре къахьегарий сурташ. Царех цхьанне тIера хьежа даима [illegible] сан. Лохе дилла йоалув да: «П. Дементьев, фрезеровщик».

Из ва коммунистически къахьегама ударник. Завода цо социалистически декхараш массаза а хана[illegible] кхоачашду цо. Владимира кийчъеш йола оснастка — фрезаш, штампаш, измерительни приборащ, — медицински инструментий балха тIа тешаме я. Нахаца дIа[illegible] хиларо гIо ду Владимира шийн предприятe общественни вахаре хьинаре дакъ[illegible]. Наха гIо дар — из цун керттера оамал. Кастта [illegible] го [illegible] я [illegible] [illegible] балха венначунна шийн професс къайлеяш йовзийта воаллаш. Цунна шийн тIехьа [illegible] шу мара даьннад [illegible] а дукха ба Владимира Iомабаь болхлой завода [illegible] ригача цехашка къахьегаш.

Къона комсомолец В. Дементьев СССР коммунистически парте мугIарашка дIа[illegible] хана дукха дег тIа[illegible] дIайха дешаш аьлар цунна новкъосташа, доккха тешам дир цунна. Городской совета депутат ва Владимир. ХIара бетта ду Дементьева шийн харжархошца вIашагIкхетараш. Цхьа саг вац цуна раьза воацаш дош оалаш.

Цкъа баьхкабар из волча шофер К. Поплавскийи слесарно - механически цеха болхло Е. Бали. Цхьан тIа йилла эшаш йола шифер яккхара гIо дийхар. Из кхоачашдир Владимира. Геттара раьза вола баркал аьлар цунца цхьаь цехе болх беш волча Мужиев Бауде шийна цемент яккха гIо даьчул тIехьагIа.

Дика къахьег В. Дементьев. 125—130 процент кхоачашъю сменни заданеш. хIаьта ВЛКСМ XIX съезда накъаводаш кхарарча шера ялх бетта план 5-ча май кхоачашъярах рапорт делар депутата.

Депутата чул совгIа дукха кхыйола общественни порученеш а я В. Дементьева кхоачашъеш. Из ва завода физорг, профсоюза цехови комитета председатела заместитель. Цу дерригача дахарех дика лоархIаву къона коммунист В. Дементьев.

— Дукха эза сона сай завод, — йоах Дементьев Владимира. — Со дог-уйла цунца я. Деза сона сай гIулакх а. Балха тIа, наха массе хана пайдане хилара сай кхи эн хьинари кхоадердац аз.

Н. БОРИСОВ.

ШУРА ДУКХАГIА ЙОАККХ

Республика фермаштен бригадаштен юкъе яьржача социалистически яхье хьалха моттиг а йоаккхаш хьалхара хьалха хьинаре [illegible] 3174 килограмм шура яьккхар дIадахача шера Шелковской района «Красный [illegible]» яхача колхоза хьайба [illegible] лелаедеша. Кхы а дукхагIа шура йоаккха гIерташ дерриге шоай низаш овршагIдаьха къахьегаш ба уж пятилетка шоллагIча шера.

Укх шера биь бетта планагIа йоаккха йоагIар 580 тонн йолаш цар вIаштIехьдаьннад пачахьалкхенга 818 тонн

шура йоаккха. Из дIадахача шера цу юкъа ехкачунча наьсина 122,8 тонн дукхагIа я я. Шера цхьанагIа [illegible] [illegible] 2900 килограмм йоаккхаш [illegible] хIара йоаккхаш шура хьайбахий [illegible] IаттагIара 940 килограмм шура йоаккхаш [illegible] лелаедеша.

Из толам колхозашка боавкхабеннаб поточно - цехорой хьесапе доахки лелалара опыт шерра шоай балха юкъе цар йоалларах, хьайбашта цахаддаш моцеи хьаьнеи доакъар хургдола гIулакх шенхайтта вIаштIехьдаьккхарах. Къахьегамхошта

юкъе шерра социалистически яхь я яржаргйолаш цар балхара бетам кху тIа материальни а хьалаш юкъедоладара.

Хьинаре къахьег беррига дояркаш. Цара юкъе яржача яхье хьалхара моттиг яьккхай бiь бетта хIара IаттагIара 1963 килограмм шура яьккхача Думмиева Зинаидас, хIаьта 1874 килограмм яьккхай Юлмамбетова Курсехана. КхоалагIча моттиг я Абдурахманова Неци. ХIара IаттагIара 1703 килограмм шура яьккхаш цо а

Царел дукха тIехьа ца бисаш геттара дукха шура йоаккхаш болх бу дояркаша Варасна Амината, [illegible] Любас, Кальченко Александрас, Шамсадова Тумишас, [illegible] Зинаидас, [illegible] Алениас, [illegible] Эльмас, кхыбараша.

«Шура дукхагIа [illegible]» яьнна [illegible] беррига дояркаш тIахьехь Шелковской района [illegible] [illegible] толаме кхоачашду [illegible] боахама хьайбаш [illegible]

С. АУШЕВ

Социалистически экономически интеграци лелаш я

МЕХКДАЬТТА ПОТЕНЦИАЛ

Мехкдаьттан галеи даьккье экономически Iилма-техническии гIуллакхаш цхьана леладара йола СЭВ Массатара комиссен хьань 25 шу дилад. Журналиста Яздира Ваида СЭВ мехкашка из даьха догIаларах лаьца къамаьл ду СССР мехкдаьтта чакхдоахачен мехкдаьтта химически промышленноста министраца комиссе советски даькъа кулгалхочуца Н. С. ФЕДОРОВЦА.

— Виктор Степанович, мехкдаьтта, газаш, мехкдаьтта чакхдоахача промышленноста малагIа эггара лоархIамегIа йола проблемаш къестаьй СЭВ членаш долча мехкаша укх шераш ма?

— [illegible]

[illegible]

практически кхачаташкоаца [illegible]

[illegible]

[illegible]

САГИ IАЛАМИ

Лоаман дьгIений — хадданза йоакхо

ТIаргима юхерча чукхийттача моттиге 15 — 20 шу хьалха дукха яр тайп-тайпара-баьцаш, хьайбаш доажаде дьгIенаш, цонаш. Цори-Лома довкъий къулбехьара оагIонаш белгалъяр бобови баьцовгIаш юкъе а йолаш субальпийски баьцаш хилар-ца. Уж санна боккхача маьхе яр Армхерча атагIара доакъара дьгIенаш а. ХIанз ТIаргимерча моттигах кIаьда лаьак тIайола аре хиннай. Цхьан хана хийна башха-дика баьцаш дIаьнннай. Баьцаш тIайоаца гонахьара босенеш хии эрозе чIормаьхк латт, хIаьта хьалха санна хоза а яц. Иллама дола сурт бIаргаго йиш я Армхерча атагIен Цори-Лома довкъашкен.

Цигара дьгIенаш дIайоалаш латт. Нагахьа санна тIехьа тIайоагIача хана 10 — 15 шера хIанз мо уж лелайойя Назрановски Малгобекски районашкара боахамаш цигара пайда эца йиш йоацаш дусаргда. Босенаш чIормаяхара бехк а цар шоай ба, цигарча боахамаша чакхъяхац чакхъяхала иргйоаца дьгIенаш метталоаттаергйола мероприятеш, норматIа доаггIача тайпара доажадьдац хьайбаш, кхоачашдьдац дьгIений обороташ лелаяра гIулакх.

Кхы а вогI дола сурт бIаргагу Советски района Никарой яхача моттиге. Итт шу хьалха тхо хиннадар цига. Цу хана цун босенаш лоха баьцаш а тIайолаш альпийски бай болаш яр, хIаьта геттара хоза а яр. Пхи шу хьалха хайра хуоцаеннаяцар цигара цхьайола моттигаш. ХIаьта совхка бIаргаяйча йовзаргйоацаш яр уж. ХIанз цхьана бIаргагургда кхераме сурт — хIама тIадоаца чIормаьнна босенаш чехка доагIача лоаман хиша лаьттан тIера гумусови тIоа бохабьнул тIехьагIа кIалгIолла Iодоагlача хи чу Iочуна дада доккхий кхериш. Иштта, Никарой яхача моттиге укх тIеххьарча итт шера бокъонда хIалакъянь дIалькхай 900 гектар хулаш йола башха-дика дьгIенаш. ЦIаккха а юртбоахама пайда а лургбоацаш оборота юкъера дIаьннай уж. ДукхагIча даьнъе из дe даьд харцахьа жа доажадеча Грузински ССР гражданаша.

Кхы дикагIа хьалаш долаш я ала йиш йолаш яц цунна лоаллаха ядача Бара. Бушин. Ошиой яхача чIожашнара дьгIенаш а. Хеттар оттанза делац: дукха мах теллаций вай дукхьал шоашта рузкъа гулдара мара кхы хIамаига уйла ца еча наха? Уж вIалла сагота бац цигара дьгIенашн цонашн хIамаина пайдана йоацаш дIаялларах.

Советски районе массе хана жоахьара моттигаш лоархIаш яр Шарой, Шикарой, Хильдехарой яхараш. Шарой санна доахан лоажаде дика моттиг цхьаннахьа а яцар, хIаьта жа доажадара Хильдехаройла дикагIа кхы цхьаькха яцар. 15 — 20 шу хьалха Грозненски, Надтеречни, Наурски районашкарча деррига боахамаша дехар дир цу моттигашка шоай доахан лорстаде хьалдигийта, аьнна. Сон дукха доахан тIалаьхна дьгIенашта низ барах Шарое а Шикарое а дукха оIамига наькъилгаш дийхкал, хIаьта баьцашта юкъе бобови ораш дIайоалаш латт, цар когаметта хьатIаьннай бIехен дохьаж доаллен баьцаш, цул совгIа цар босенаш чIормайоалаш йоагIа хии эрозе деча эенах.

ХIанз цу чIожашка хьалха хиннараш миссел ах доахан а леладе йиш яц. ХIаьта Хильдехарой яхача хьал кхы а вогI да. Цига чIормаьннача моттигах 120 гектар хул. 1962 шера баьча тохнамах, цигарча дьгIенаша хIара гектара тIара 38 — 40 центнер моша доакъар лора. Цигара дIа массехк километр никъ бича Коригой яха хий лолчахья а чIормаьнна ши моттиг я, хетаргахьа 150 гектар а хургйолаш. Итт шу хина Iан цига пежараша Горгишвиле а Борчишвиле а шоай доалахьа дола жа Iулаш доажаду. Цу наха цигарча Iалама даь де лаьрхIа парговацаш да. Цар жа Iулаш леладарах бIаьш гектараш хулаш йола дьгIенаш дIайовл оборота юкъера цхьаькха хIаманна пайдана а йоацаш, тед хьу, йоаю хьакхерч, чанаш, нагахьа мара ца хула лоаман гаьзарий, дохаду дIаяхача ханара памятникаши тIалаши.

Горгишвиле а Борчишвиле а жа Iулаш Iан замалахьа бIаргаго йиш я Ачхой-Мартановски Сунженски районий хьунашка, хIаьта царга хIама оалаш цхьаккха саг а вац. Иштта хIама ца аллал гIулакх дий-хьогI из — Iан замалахьа хьунагIа гаьзарий жан доажадар? Цар къона мел йола гаьнаш юъ, дахчашта тIера коастам Iойоах, вIалла лаьрхIа а варгдоаца эе ду вай хьун боахама.

1929 шера профессора Чаянова кулгал а деш баьча тохкамо хьехьекхад юкъера лаьрхIача лоаман дьгIений цхьан гектаро 45 центнер доакъар луш хилар. 1930-ча шерашка цига леладора 180 эзар бежан, 280 эзар устагIи газеи, 15 эзар говр. ХIанз юкъера лаьрхIача цигарча дьгIенаша 35 центнер мара лац. Иштта мара хьункъам луш ца хилча цига леладе мегаргда 120 — 130 эзар бежани 150 эзар устагIи. ХIаьта вай цига 78 эзар бежан, 45 — 50 эзар устагIи, 1,5 эзар говр мара лелаяц.

Хьалха цига хьайбаш дукхагIа леладеча хана дьгIенашка дикагIа хьожар. Лоамашта хIара лаьттан участок йовзаш хиннай, хIаьта из лорашн цун доал деш а хиннаб уж. Дукхача моттигашка хIанз а тIехьа латташ да цу хана шоашка хиннача материалах цар чIоагIдаь хиш бердаш. Сага кхолламои цун къахьегамои ниййса лоаттадора цигара Iалама хьалаш, мелла интенсивно лоамашкара лаьтташ лелаярах цар беркат совдаьле мара эшалуш доцар.

Альпийски субальпийски дьгIенаш шьрача моттигашка ухача боахамаша лелаю сезонни доакъор хилийтара, хIаьта хьа а къестаю цхьаькха система йоацаш. Уж тоалра мероприятеш чакхъяхац. Из да тIа-тIа дьгIенаш талхаш йоагIаш хилар. Уж меттаоттаяра де эзар дича дикагIа хул баьцаш, чIоагIлу лаьтта. КIезига дале а цу тайпара масалаш доаладе йиш я. Иштта, Ведендски района Ленина цIерагIча колхозо 1980 шера Макажой яхача моттиге 550 гектара т]ера тIой хьагулдаьд. Шалински района «Предгорный» совхозо Веденски района Цикарой яхача моттиге 480 гектар дьгIенаш юхаметтаоттаяьй удобренеш тайса кхы тIа буц дIа а йина. «Самашкински» совхозо Ялхорой яхача дикка доккхача лаьттан тIара тIой дIа а даьха, йол хьаккхара обороташ яха ма еззара чакхйоах. Нажай-Юртовски района Гагарина цIерагIча колхозо а дIайолаьй лоамашкара дьгIенаш юхаметтаоттаяра йола мероприятеш.

Уж чакхъяьхача дьгIенашa дукха дунхагIа лу доакъар. Нагахьа санна «Предгорный» совхозо хьалхагIа гектаро тIара 38 центнер моша доакъар доаккхаш хиннадале, мероприятеш чакхъяьхачул тIехьагIа доаккхар 300 центнер да — пхезза дукхагIа.

ХIара шера дукха йол кийчъю «Самашкински» совхозо Ялхорое. Из а вIашвIехьдаьннад доагIача тайпара гIулакх а лоаттадеш баьцаш хьекхараx. ДьгIенаш лора а еш къахьийгача 600 — 800 грамм дозал тIадеттадеттал хIара дийнахьа цига кхоабача бежана, хIаьта цхьа центнер дулх даккхарга 25 — 30 сом мара ахча дIа а додац.

Иштта балхаш вIашIехьдаьхача боахамашта юкъе я Сунженски района ЦIеча Эскара цIерагIа колхоз, Назрановски района «40 лет Октября» яха совхоз, Урус-Мартановски района «Гехински» совхоз.

Укх тIеххьарча шерашка республике цхьайола мероприятеш чакхъяьхай лоамашкара лаьтташ дикагIа леладара эшараш кхоачаш а деш. 280 километр дIоахал дола наькъаш даьхал лоамашка, дьгIенаш дикагIа хилийтара, хий хьатIадера проекташ уттлеш латт, производственни культурно-бытови объекташ хьалъе, лоамашка леларгйола техника Iалашъе, цигара дьгIенашн цонаши тоаяра удобренеши дIае хIамаши яла лерхI. Уж мероприятеш чакхъяхара хьахеца рузкъа ма хулла дикагIа пайда баргболча тайпара дIадахийта деза. ХIаьта цу зоне экологи ниййса хилийтара эггара керттера дар да Iилмано могадьча беса цига хьайбаш доажадар, хьунаш, хиш, хьасташ лорадар, лаьттана эрози ца хилийтар. Лаьттано хьа мел лур хьаэца мегаргдац цунна юхалуш цхьаккха хIама а доацаш.

Б. БОГАТЫРЕВ,
республикански ВООП Совета лаьтта лорадара йолча секце председатела заместитель.

ДЕБАДЕ IАЛАМА РУЗКЪА

Бархl бIаь совгIа саг юкъевоагIа Шалински района чарахьийн чкъаьрий лувцарийн общества.

Оакхарийн хьуьнашн лораеш дукха бола чакхбоавнха тха — Шалински района чарахьийн чкъаьрий лувцарийн общества болхлоаша. ХIаьта районе йола хьу нхаь лаькъа ййкъай. Цига цхьацца егерь ва. Оттаьча ханашка хьеж шоай беча балхах отчет е елаш ва царех хIарвар чарахьийн чкъаьрий лувцарийн районни обществана хьалхашка. Толаме кхоачашду цар оакхарийн оалхазарийн продукци дIаллара хьалхашна латта лекхараш. Масала, соахка 600 сома маьха оакхарий цIокий дIаелар цар Даьхенна, хIаьта план 10 йолаш 10 хьуи хьакха а дIаелар дулха. ТIехкхоачашйир молхаш кийчъяра мах бола баьцаш кийчъяра план а.

Дина дIадолаьдаь укх питилетка шоллагIа шу а. Хьалхарча квартала плана 170,8 процент кхоачаш а еш цхьоалагIа март хьатIакхоачаш 427 сома маьха оакхарий цIокаш дIаеннай пачхьалкхенна. Цул совгIа белгалдаьккха доагIа, шера планагIа 550 сом маьха мара уж дIалла ца езилга. ТIехкхоачашъяьй члениски взносех ахча гулдара кхаь бетта план а.

Бокъо йоацаш оакхарийн оалхазараш доадераша дара къовсам лоаттабу общества. Общественноста вакалаша, РОВД болхлоша браконьераш лувцара кастакаста рейдаш чакхйоах оаха Шалински госзаказнике.

Халахета а уж рейдаш чакхйоахаш бокъо йоацаш чарахьал уха дукха нах лувц оаха. Масала, укх шера лийцар Шалера А. Дудаев, В. Гоговский, город Аргунера Я. Дакаев, Майртупара А. Юшаев, Курчалойра Р. Юнусов, Х.-А. Дудаев, кхыбараш. 10-гара 50 сомага кхоачаш гIолаш дийттар царна. Белгалдаькха доагIа, укх шера хьалхарча шин бетта бокъо йоацаш вакхе ваха 23 саг лаьцалга. Царех моллагIвар шоалагIа лаьцача бехк кхы а чIоагIагIа бергба.

Саг — Iалама доттагI ва, оалаш да. Уж дешаш массе хана дагакхаба деза аьнхе водача хIара саго. Мах бола оакхарий, оалхазараш, чкъаьрий лорадара, дебадара йоакхо е еза.

Н. АБДУРАХМАНОВ,
Шалински района райохотовед.

ЧКЪАЬРИЙ ЛУВЦАРАШТА ХА ДЕЗА

БIаьсти яьлча дукха нийсду цIенача фега хи йисте багIа безам бараш, чкъаьрий лувцa ловраш.

Бакъда, массанена ховш хила деза хIара шера 15 апреле дена 15 июне кхаччалца деррига хиши Iамаши долча моттигашка бIаьсти Iов тувса чкъаьрий лорадеш хулга. Из бокъо телхаераштa гIод тох, чкъаьрий лувца эзакаш дIадоах.

ХIаьта июнь бетта пхийтталагIа ди даьнначул тIехьагIа паргIатта чкъаьрий лувца йиш я цу гIулакха бокъо еннача Iамашкеи хишкеи. Цхьабакъда, чарахьийн чкъаьрий лувцара общества юкъе боагIарийн 30 метр мIаьхен 0,7 миллиметр сома тIирг а йолаш, цунах боаллаш 3—12 номер йола пхи мIара а болаш долча мIакаца е спиннингаца мара чкъаьрий лувца бокъо яц. Иштта, хIара сага лаьрхIа дас килограммал дукхагIа чкъаьрий лувца а бокъо яц. Уж лувца йиш я Нохч-ГIалгIай республика чарахьийн чкъаьрий лувцара обществана юкъе боагIарий Шолжа, Эса, Орга, Белка яхача хишка, Къаьзана-Iам, Диалка, Будари яхача Iамашка.

Чарахьийн чкъаьрий лувцарийн обществана юкъе ца боагIа нах цу обществана юкъебаха беза. Цул тIехьагIа мара мах боацаш чкъаьрий лувца йиш яц.

Вай республикерча наха дика чакхдаха деза чкъаьрий лорадара, уж дебадара дIахьош дола шин бетта денош.

Чкъаьрий лувцара хьакъехьа долчох ха безам бараш Нохч-ГIалгIай чарахьийн чкъаьрий лувцарийн обществе хаттараш до йиш я.

М. КУЗНЕЦОВ,
«Запкаспрыбвода» чубоагIача Нохч-ГIалгIай чкъаьрий лорадара йолча инспекце воккхагIволча пачхьалкхен инспектор.

Лораде оакхарийи оалхазараши

Дунен еррига хознеш гулйича санна хеталу Нохч-ГIалгIайчу: бовхьашка цIакха а на дашаш уллуш лоа дола лоамаш, къажа хьаж а йоагIаш йола довзув доаца ареаш, листа а лакха а хьунаш, долха хиш.

Дукха а тайп-тайпара я я цун фауна. Хьайбай дунено кхы а хозъю из.

Къаьстта чIоагIа лорадеш да вай мехка хьайбаш. Цунца дола тешал да дукха ха йоаццаш тIаийца «Хьайбай дуне лорадарахи цунах пайда эцарахи» дола Iалам лорадара боккхача лоархIаме дола Советски Союза закон.

Шеко яц, Iалам лорадара, вoай лоамашкарен арецашкарен беркат совдаккхара кIезига къахьегац вай республике. Иштта, тIеххьарча шерашка хьалхий оакхарийи оалхазараши лорадара йола заказник. Могийташ дац цига зубраш, мосараш, сайгакаш, акха гаьзарий йоас. Иштта ца доадайташ соцадаьд хи дехкий, норнаш, кавказски акха котамаш, фазанаш, тоташкхаш, чкъаьрийдуаргаш, кекликаш, куропаткай деррига тайпаш. Уж деррига оакхарийи оалхазараши ЦIеча книжка тIа дIаяздаь да.

20—40-ча шерашка вай республика территоре тIа нийслушдар тарпан, кулан, лось, эIамига кавказски ча, леопард, сий дола сай, какуль, кхыдола хьайбаш. Вайна из новкъодале а, ужи дукха ха йоаццаш а тIехьа вай Iалам хоздеш хиниц кхыдола оакхарийи оалхазараши хIанз вай республика территоре тIа кIезига мара доацаш да, къаьстта Тиркал дехьарча зоне.

Цунца цхьана ала дезаш да тIеххьарча шерашка вай республика фаунина керда хьайбаш тIадеттадеш хилар. Масала, моттиг дика тa а тайнай, ебаш а латт Урус-Мартана районе Алтайски кошера ена бIарашдуаргаш, Тирка йисте дика ебаш латт андатраш. Шерагара шера хоалуш тIаетталла йолнений 1900 шера Грозненски Наурски заказникашка дIахийца акха котамаш. Зубрех дийцача, уж хьайбаш доаладьдар вайцига 1070 шера, деррига а 48. Сунженски района хьунаш дика тайнай царна.

Вай республика климатически хьалашка аьнна! якаш а. Уж йовлаьй Памир яхача лоамашкара 1971 шера. ХIанз 700 корта лоархIам болаш я уж. Уж лелаш я керттерча Кавказски лоамий цхьан дукъа тIа, форда уровена тIара лаьрхIача 2500—3000 метр лакхача моттиге. Из я Бути-лоами Химой-лоами оала моттиг.

ХIанз Нохч-ГIалгIайчен территоре тIа лелаш да 60 тайпах дола шура юа хьайбаш, 150 тайпара бIеииш дехка оалхазараш, кхыдараш.

Иштa да тахан вай республика оакхарехи оалхазарехи латта рузкъа. Из лорадо а дебаде а деза!

Б. ДИКАЕВ,
Iалам лорадара йолча Ерригроссийски обществa член, ветеринарни Iилмай кандидат.

Доазол дехьара

Дунен халкъашта юкъе социалистически хьисапе къахьегам дIанийсбеча дакъа а лоацаш, лаьрххIача болатах эIамига диаметр йола мукх юаш йоаца турбаш праьцилга карадерзадьча мехкех цаI хиина дIаэттай Чехословаки. Уж лаьрхIа я машиностроене, химически, кхачан, медицински промышленноста лоархIамегIа долча довкъошта.

ХIанз Хомутоверча трубопрокатни заводе болх беш я техникага диллача ше санна кхы йоаца, чоалхане продукци арахийца ца Iеш хIара технологически операцена чIоагIа тIахьожам лоаттабе торо хулийташ а йолча оборудованеца кийчъяь йола керда трубопрокатни цех (сурта тIа). ХIара шера укхаза арадиц 8 эзар совгIа тонн лаьрхIа турбаш, царех кхо дакъа дича ши дакъа араш хьаю Советски Союза заказагIа.

ЧТК — ТАСС сурт.

ДУНЕ ЦХЬАН КIИРАГIА

ДIА-ЮХА ДУВЦАР КХЕТАДЕШ ХИЛАР МАШАРА ДIОАГIА

Латиноамерикански мехкий общественноста чIоагIа могаю никарагуански революце кулгалхоех цаI Д. Ортегой керте а волаш Никарагуа пачхьалкхен делегаце Советски Союзе доттагIал тIехь яьча официальни визита беркате итогаш. Цунца цхьана цо белгалдоах Советски Союзои Никарагуаси, уж вIаши гаьна яде а, бокъонца болча дикача лоалахой масал гойташ хилар, хIаьта, нагахьа санна советско-никарагуански гIулакхийларда тIа латта дика юхьигаш дунен тIа шерра дIаллражаш ларe. Лаьттан тIа дунхa кIезигагIа кхохкамен конфликтайн кхуврчаш хург хилар а.

«Москве оаша яьча визито, дIа-юха даьча беркатеча къамаьлаша, — аьннад делегаце членашка доккъоста Л. И. Брежнева. — къаьгга белгалйоакх, тхона хетачох, хIанзарча хана дуне дегIадара лоархIамегIа ярех цхьа закономерность. Халкъаши мехкаши географе увзачул чIоагIагIа вIаши гарга увз политико, хIаьта географически уж вIаши гаьна хиларо дIа-юха дувцар кхетадараш доттагIалан дукхьале а яц. Цунна дола тешал — вай мехкашта юкъера гIулакхаш дегIадахнар».

Дукха йоккха йоаца центральноамерикански пачхьалкхе Никарагуа колониальни Iоткъамахи империалистически лоалахи нIалхардаьннача мехкий боккхача дезала чуйоагIаш я. Цу делала чуйоагIаш я лаьттан тIа мел бахарех ахенел совгIа бола нах бахаш йола бIаь совгIа пачхьалкхе. Уж Iалаьмате доккхий Iалама рузкъаши йоккхий потенциальни торонаши йолаш я. Дунен политикен экономикен цар суверенитет чIоагIъеллар, цар влияни лакхъялар — из машара гIулакхи халкъий кхерамален чIоагIъяра лоархIаме резерв я.

Цу наькъа тIара керттера дукхьале — мукъадаьннача мехкашта, царна карагIдаьннарашта империализма ца социйташ еш йола атакаш. КIезига а аьттув болаш моттиг нийсъелча империализм кийча я мукъадаьннача мехкашта гIемa чхьонкар дукхьала ийха. Вашингтоне хIанз йолаш я, белгалдаьккхад новкъеста Л. И. Брежнева советско - никарагуански переговораш йолча хана, американски колониализма имперски категореш ВIашаргIкхийттача Штатий оагIонгахьара еча провокацей беча Iоткъамех керттерча объектех цаI хиина дIаэттача Никарагуас шийн оагIонгахьа дика кхетаду Латински Америка халкъашта цунна мел беркат доал.

Советски Союзои Никарагуаси чIоагIагIа хардахка [illegible] Никарагуа, Куба, кхыча латиноамерикански пачхьалкхений адресагIа США-с [illegible] кхерам. Сальвадора гIулакхашта Вашингтон чугIертаи хилар. ХIаьта Латински Америка патриотически халкъашта [illegible] хилар дIа а кхайкадаьд.

ХИЛА ЙИШ ЙОАЦАЧА СОЛЕНИНА ТIАКХУВШ

США президенто Р. Рейгана къамаьл даьд [illegible] [illegible]

ра, эггара хьалха гержаш дIададахара проблема хьакъехьа США-с леладеча гIулакхашкара «керда дош» санна да аьнна хетадолийташ.

Цхьабакъда, Рейгана ше аьнначунн американски а малхбузенъевропейски а керайоазоно еча комментарешн анализо хьахьонхаш ма хилара, хьалхагIа шерра реклама а яь дийцар бакъдеш хиннабац президентски къамаьла чулоацам. Цу къамаьла юкъе деррига «кердадар» Советски Союза адресагIа хIара денна тайп-тайпара доацар дувцаш мел леладер деррига а цу къамаьлаца хьаьвIашагIтохар дар.

Бакъда, хIанз стандартни антисоветски къамаьлашта меттел «машар хьабе гIертачун дешаш юкъе долаш хиннад президентски къамаьл. США-на къаьстта чIоагIа мутIахьа бола натовски партнераш кхыметтел сихбеша из къачаьл Советски Союзага дIакховдаь «оливкови галгъ» я аьнна кхайкадеш а хиннаб. Цхьабакъда, цунах тийша бац кхыметтел буржуазни газетий обозревателаш а. «Матэн» яхача французски газето нийса белгал ма даккхара, президент шин тIом хестабеш дола къамаьл на деш юхаваьннав цу къамаьлана цох Малхбузерча Европера нах кхерабер баьндаь. Шийн оагIонгахьара Эн-би-си яхача американски телевизиони компане белгалдаьккхад. Рейган вIалла а ваха безам болаш вац июнь бутт болалуш де лаьрхIача шийн малхбузенъевропейски партнерашцарча вIашагIкхетаре тIом хьоабе гIертар санна.

Нагахьа санна Рейгана къамаьл дунен американски общественноста хилча баккъахьа хетача косметически риториках цIендича, цунах ше масса хана волаш вар хул — дунен социализма полици толхаеи СССР-ал тIех тIема кийчон совле хилийтеи гIертача американски реакце кхоачашде лерхIар хьалхьедери организатори.

Из хьагуш да эггара хьалха хIанзарча хана лоархIаоттадарен уж кIезигдарен мегIа долча деша — стратегически герашта доазув наькъаца ядерни катастрофа кхерам дIабаккхара хьакъехьа президента леладеча гIулакхашка хьежача. Бакъда, арахьа моттийтара Рейгана дIакхайкадаьд цхьан шерах ах шерах тайп-тайпара баьнинаш доахаш тIехьа хийтта стратегически гераш хьакьехьара переговораш ВIашагIкхийттача Штатий дIайолае лаьрхIад, аьнна. Бакъда, «Тайм» яхача американски журнало белгал ма даьккхара, «Бокъонца [illegible] хIара шийн хьогI ца еха хаттар оттача хьаьчача США-н болча пайда баргам [illegible] оттадь я Рейгана предложени».

[illegible]

хьара доахаш хитча. Цу тайпара вывод е йиш я США вице - президента Дж. Буша китайски лаьдерашца даьча къамаьлий итогех.

Азен мехкашка гIолла кхаь кIирагIа го боахаш лелаш ву хана Японе, Къулбехьен Корее, Сингапуре, Австрале, Нови Зеланде а хулаш, Буш эггара тIехьагIа кхаьча пункт Пекин хиннай. Цхьабакъда, дунен халкъашта юкъерча обозревателашта хетачох, дукхьал Китай США милитаристски экспансионистски политикана тIехьа йолаш пачхьалкхений группировкаш вIашагIйохкара керттера партнер лоархIаш хиннай цо. ГIулакх телхад тIеххьарча хана Вашингтонан Пекиная юкъера тIема - политически цхьана леладу гIулакхаш дIахо дегIадоаладара дукхьале еш рейгановски администраце чанкайшистски режим дIахо а хьаллоацаш хилар бахьан долаш американо - китайски барт эгIар хиннадаь. Буша массе чулоацам сенах латташ хиннаб аьлча, из лаьттаб барт эгIар дIадаккха а американски ворда Пекинага кхы а чIоагIагIа дIаувзийта а лерхIаш из хиннa хиларах.

Из деча хана, «Крисчен сайенс монитор» яхача газето тешал деш ма хиллара, гIулакхаш кхыча тайпара леладергда аьнна ше дош денна дале а Вашингтон юхалла дага яц «ши Китай» яхача политиках, хIаьта китайски «протесташ» юкъе ца доагIар дукха долаш а лерхI. Буша переговораша уж расчеташ бакъйир. Пропаганда яр дукха «Жэньминь жибао» яхача газето кешатехаьй чIоагIа а тохаш, Тайваньга герз дохкара США правительствас чьна решении дукхьала йола комментареш. Цхьабакъда, переговораш йолча хана Ден Сяопина а кхыча китайски кулгалхоша а белгалдаьккхад Бушага «доттагIал тIехьа цIенача наькъана дагар дар дIахо яхча дузза» гIертаи ба шоаш яхаш.

Юххера а Пекино ше раьза ва аьлийта [illegible] США-гара шийна новкъосталдехар дукхьа — хIанзарча хана американски герз дохкийтара [illegible] [illegible]

Тохко йолча хана США вице - президент [illegible] [illegible]

Машар [illegible] [illegible]

Р. [illegible]
(ТАСС)

МАШАРАН СТАБИЛЬНОСТАН ЗЕНЕ ДОЛАШ

[illegible]

— Мишта лерхI Iа дукха ха йоацаш Малхбузехьа доладенна 80-гIа шераш чакх а довладехьа, ше йолалургйола Советски Союза шеррача масштабех мехкадаьттана нипорт е яха хабараш?

— Хила да уж принозаш хIанз еш и ха лаьтташ дола гIулакх миштад пахарагIа и е дукхьала политически дIа-[illegible] ю. Шеко йоацаш да цхьа хIама: уж прогнозаш цIал реальни жIийле йоацаш хилар.

Бакъда, чIоагIа кувладеи советски мехкадаьтта [illegible] хьал. Урало-Новоьккерен Заканалгарен мехкадаьтта йоалла моттигаш дика йолаеннай [illegible] [illegible] мехкадаьтта доаккхача моттигаш географи гаьна Малхбузехьен Къулбахьдаьннача даьнна, гIалаха [illegible] климатически хьалаш еш [illegible] районашкахьа. Тахан керттера мехкадаьтта доаккха моттиг я Советски Союзе [illegible] [illegible] Малхбузен [illegible] — Самотлорерча [illegible] хIанз деррига советски мехкадаьтта [illegible] [illegible]

Белгалдаккха [illegible] дукха ха йоацаш бокъонца меллий хейшачо сибирски промыслашкарча газа, мехкадаьтта, конденсата запасаша хьаьвоккхача беса, вай мехка доалакьарча ресурсаша вайга кхоачакхахьа бIубенна бIарг кхаба йиш хулийташ хилар.

— Дувцал, бокъилла а, Советски Союзе оттаьча мехкадаьтта чакхдоаккхилга кIоаргIдара йолча целевой программа. Мел теркалду из керда доалаш кхыча социалистически мехкий мехкадаьтта чакхдоаккхача промышленноста структуре?

— Вай мехкара мехкадаьттеи гази йоаккхача промышленноста керттера бола база Малхбузехьа [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] транспортни [illegible] [illegible] мехкадаьтта ресурсех [illegible] эффективностагIа а пайда [illegible] Iалашдар.

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] дукха дукха

ша тIабахийта а йоккхий затраташ е а езача хана, хьаькъолагIа дац из мазута хьисапе пишнашкеи топкашкеи доагалар. Дукха гIойленагIа да цунах лакха дикал йола йоаген хьеикен материальни боахама шерага дукхагIа мехкадаьтта химически продукте бедали нихар.

Де лаьрхIа дола из хIама кийчачашдарга бола никъ переработки кIоаргIьяра гIолла бода. Цу гIулакхa Iалашьо мехкадаьтта чакхдоаккха долча комбинированни системашка, шерра чуйоалаю дунета шоаллагIара процессаш. 1980 шу чакх доаладаш башха совгIа эшаш [illegible] деррига мехкадаьтта [illegible] тайпара чакхдоаккхар СССР.

Дукхача мехкадаьтта чакхдоаккхача заводашка, [illegible] масаьннаш, а [illegible] хIанз кIоарсачи переработка керда комплексни системашк. Цар йиш хулийт моторни доатор арахецаш дIадоло мехкадаьтта шоала хIанз дац аьнна кIоаргде, архани мехкадаьтта химически бедал [illegible] [illegible] мехкадаьтта [illegible] предприятешна бол [illegible] дийнатаз вкладеш а латта пластически массай, синтетически хьоасий, поверхностно-активни веществай, хIама лелаш пайда шйбеча средствай юххьанцара бедал хьийра дола керда низалаш.

СЭВ чудоагIача кхыча мехкашта тIеххьарча шерашка иштта эксплуатаци е дIаеннай мехкадаьтта кIоарга чакхдаккхара йола дукха объекташ, масала, Плоцкерча (ПНР) мехкадаьтта химически предприяте каталитически крекинга цех. Цига хIанз хьалу мехкадаьттах бензин, кочча газ, бензол, хьекха дакъаш, синтетически хьоасий ду бедал, каучук, пластмассаш, кхыйола продукци. 1980 шера 13 процент дар ЧССР химически переработка еш хиина мехкадаьтта. Цо йиш хилийтар архкера [illegible] мехкадаьттах эффективностагIа [illegible] [illegible] синтетически хьоасий а арахецаш [illegible] шерах. Тоаьме [illegible] реконструкци [illegible] процесса Венгре, Румыне, ГДР.

Мехкадаьтта чакхдаккхар кIоаргIдара проблема цу гIулакхаца хьаша долча мехкашна доаге, энерги, бедала даккъо цхьана [illegible] дукха леладара йолча ГIаьркхи хайна лерхIа целевой программа тома чу бартагIа кхетаю тахан. 1980 шера СЭВ XXXIV сессе кулгаш яздир мехкадаьтта чакхдаккхар дикка кIоаргдара цхьан гIулакхаш леладара йолча Правительствашта юкъерча генеральни соглашенеца. Цо чулоац мероприятей еррига комплекс — Iилма тохкамеи проектно - конструкторски чаргара дена йоагIаш йола технологически процессаш промышленноста вийсйоалайра кхоачаш. Цо йиш хулийтарья хьайола йоc йокх мехкадаьтта продукташ 7 — 10 процент дукхагIа хилийта, лаьрхIа хиннача совгIа 15 миллион тонн моторни доатор арахецара нийсса йола экономически эффект а луш.

Кхетадеш да вай цхьана деча балхашта кийча къастоаш йола проблемаш а йолаш хилар. Иштта, хIанз а дикка и доатори бедали уйлаш потребляци, цхьана тептара шортига тонньаха керда разработкаш, эзаш долча ноакъах бизз пайда ийбан. Уж а гулдеинаш йола кхы проблемаш а дIакхеро чулоац белгалдаь доакхар кхоачашдара дукха резерваш.

(АПН).

Кхоана — В. И. Ленина цIерагIа Ерригсоюзни пионерски организаци вIашагIъелла 60 шу

ПИОНЕРИЙ НАЬКЪАШКА ГIОЛЛА

Кхоана тхьо миллион бол-ча къонача ленинпаша, хIаь-на парча цхьнл вай мехкар-та берригача пaха а деддерг-ча В. И. Ленина цIерагIча Ерригсоюзни пионерски ор-ганизаце кхоаткъо шу ди-тавнизаце. На хоза, цIеча галсту-лар. На хоза, цIеча галсту-кaща сийдадальхо цIей хул вай мехка цхьйола долпхIа-мe событеш йолча хана — Москве, съездий Крем-левски Двореце ший болх дIаболатабьо ВЛКСМ XIX съездо.

Цу лоархIаме йолча шин событе хьахьех исторе цIак-ха на хиначa тайпара йола явлени — берий коммуни-стически организаци хьа-кхеллача В. И. Ленина, пар-тена, комсомола юкъера цIак-кха бокаргбоаца а боргбоа-па а булам.

Ерригсоюзни пионерски ор-ганизацех хьахинай бокъол-па йола массови, ший лоlа-мaгIа йола советски берий самодеятельни коммунисти-чески организаци. ХIана цун чубоагIа дукхагIча дакъе беррига, цу организаце хила ханаш йола дешархой. Пио-нерски коллективах хул цар-на идейно - политически, къахьегама, нравствении кхетам луш йола эгара хьал-хара школа. На социалисти-чески общества исторически толамех цаI ба.

Бераштеа кхуьш боагIа-рашпеа кхетам луш В. И. Ле-нина цIерагIча пионерски ор-ганизаце беча балха шозза лакхара мах баьб вай Даьхе-но — цун байракха тIа кхе-гаш я шиъ Ленина орден.

Пионерски организаце юбилейга кийчо ю тоъала ха я. Цун накъадахара ший дIадтайпара старт хиина дIадт-тар соахка 18—21 мае Мос-кве хиина пионерий Ерригсо-юзни VIII слет.

Ерригсоюзни VIII слета делегаташа дийцар хьинаре къа а хьегаш КПСС XXVI съезда. XI пятилетка декха-раш кхоачашдеча бокхагI-чарна гIо дарна дувладеш дешаш. ХIаьта пионераша де лерхIараштa «Пионерий къахьегама гIулакхий Ерриг-союзни пятилетка» аьнна цIи елар. Уж решенеш кхоа-чашъе дагахьа вай респуб-ликерча 483 пионерски дру-жина, 3 эзари 304 пионер-ски отряда чувоагIача 120 эзар къонача ленинца хьи-нар айдаь къахьийгар. Цар дакъа дьоьар «Ялат», «Пио-нерий ферма», «Ялата Фийг». «Баьццара аптека» яхача операцешка. «Даьхен-[illegible]» яхача яхьс, ехом бечар походе, кхыча мероприятешка.

Шу дьаьпад VIII пионер-ски слет хиина, ха хьатIа-кхаьчай «пионерий пятилет-ка» хьалхарча шера дакчун, юбилея уж мишта накъа-баьхнаб итог яра. Массеха масал доаладергда аз. «Са Даьхе — СССР» яхача ту-ристско - краеведчески экс-педице дакъа лоацаш да эза-раш берашн кхуьш боагIа-раш. Походашка а экскур-сешка а пионераша, дешар-хоша ду лоархIамера крае-ведчески тохкамаш, кхоа-чашъю организацей учрежде-ней, массеййа заданеш.

Дикка дегIаух берий тех-нически кхоллам. 12,4 про-цент болча пионераша, де-шархоша ду Iилман тохна-маш, школа а школал ара-маш, школа а учреждений кружо-хьарча а учрежденей кружо-кашка моделировани, конст-руировани е а Iомалу. Пхе-лагIа къахьегама четверть йолаш хьинаре къахьег цар пионерски бригадашка. Вай республике болх беш я 900 дешархой производст-венни бригадаш а звеньяш а, 41 школьни лесничество. Дик-ка гIо ду бераша боккхагI-чарна «Кхоъий дешо тай доле» яхача операце дакъа лоацаш. ХIара шера цар гулъю 50 тонн дарбала тех-нически бийдал.

«Зарнице» дакъа лоацаш ка 7900 пионери дешархой. Дикна лакхъенний юнармей-ний тIема - технически, спор-тивни, физически кийчо. Цун тешал деш да тха отрядаша Ерригсоюзни финалашка да-къа лоацаш хилар. IX Ерриг-союзни финале соахка Одес-се дика толамаш даьхар На-урски района Алпатоверча юкъерча школа юнармейций отрядо.

Белгалдаккхаза дарглац, пионераштa шоай къахьега-ма пятилеткаx карагIдаьинар а. Цар гулдаьна 5 эзар тонн тиша аьшк. бIаь тонн тиша кахьат.

«Пионерий сийлe», «Пио-нерий хьалхарча цIерашнара деча таханарча дента кхач-чалца» яхача операцешка да-къа а лоацаш Октябрьски, Наурски, Малгобекски, Сун-женски районий пионераша дукха дика материал гулъ-яьй.

Пионервожатех дегашца, уйлашца бераштa гаргагIа хиларах, царца айкха бувзам хиларах пионерий комисса-раш оал. Царех ба Ахметха-нова Малика, Баркинхоева Раиса, Городнова Валентина, Исрапова Iайна. кхебараш.

В. ПЕТРОВА,
ВЛКСМ обкома секре-тарь, пионерски органи-заце областной совета председатель.

ЦУН ДЕГО КЪОАБАЛДЕР КОРАДАЬД

Дагадаьар Арчакова Ма-рема шийх пионервожати хург ма йий аьнна. На яр юрист хила лерхIаш. Бакъда, цун аьттув баланзар. Цхьан шера болх а бaь юха а де-ша отта хьожаргья их со аьн-на лаьрхIар Марема. Цу ше-ра болх бе йолаелар из Ма-гIалбикерча № 1 йолча шко-ле - интернате пионервожати йолаш. На дар кхо шу хьал-ха. ХIана кхыча балхаца уйла йоацаш, ший гIулакх дег тIара дезаденна къахье-гаш хьайоагIа Марем. Деза-деннад бераш, школа. Хало-наш нийслой а, ший болх хубца дага яц йоI.

Пионерски цIагIа берий лекторски группаца болх беш яр Марем, со школе кхаьчача хана.

— Дубинин Володяй цIе-рагIа йола тха пионерски дружина укх шера геттара хьинаре къахьегаш я, — йоах Марема. — В. И. Ле-нина цIерагIча Ерригсоюзни пионерски организаце юби-лейка яха ма йоаргIара на-къаяха гIергаш. — Цу цIей-на хетадаь арахийцад оаха доккха пенгазет. Цу газета массеха раздело бовзийт тха пионерски организаце бу болх. Пионерски организаце исторех, вай мехка таханар-ча денех, искусствах, спор-тах, Iаламах дола дувцар-раш, — на ба тха газета ну-лоацам. ЦхIаннда, вахара оагIув яц советски пионерий хьаш доацаш.

— ЛоархIаме моттиг дIа-лаьцай тха пионерски дру-жина балха юкъе укх шера хулача мехка а республика а делача цIейшта хетабьна балхо, — йоах дIахо Маре-ма. — Нохчий, гIалгIай шоай лоIамагIа Россеиа юкъе ба-ха 200 шу дилар, СССР а Нохч-ГIалгIай автономе а 60 шу дилар доккха мaIан до-лаш хIама да. Цу хьакъехьа лаьрххIа вIашагIтеха болх беш я лекторски группа. Лек-тораш пионераш шоаш ба. Отрядашка, классашка лек-цеш еш, беседаш ю группа цу цIей исторически маIан гучадоаккхаш.

Хоалуш дар укх школе болх беш йолча пионервожа-те ший гIулакх тесса ца ду-тилга. Дика тешал дора Ма-рема районни пионерий Цен болхлоша, школа директора Льянов Iумара Борнса. ХIаь-та директора а дукха гIо-новкъостал даьд пионервожа-тена балха тIа хьехам луш, планаш уттаеш. «Тха дирек-тора новкъостал хиннадеца-ре, сох пионервожати на хи-ла а мегар», — йоах Маре-ма.

Ишта баркал оалаш я Марем дешара дакъа заве-дующи йолча Демиденко Евдокия Мефодьевнана а.

Фуд хьа балха керттера дар, аьнна аз шийга даьча хаттара жоп луш, йоIо аь-лар:

— Тха керттера декхар да Даьхен сий доаккхаргдо-ла, боккъонца бола патрио-таш кхебар. Цу хьакъехьа йоккха торонаш я тха, шко-ле я дика музей. хIара шера Сийлахь-боккхача Даймехка тIем тIа МагIалбик моа-стагIчох лораеш хиннача ве-теранашца вIашагIкхетараш чакхдоах оаха. ХIаьта пио-нерашта из чIоагIа пайдане хIама да.

Ишта дIабода № 4 йолча школа - интерната пионер-ски болх. ТIаккха пионерво-жати берашцара балха гов-зал кхы а лакхъе лерхIаш я укх шера педагогически ин-ститута деша а яха. Аьттув балба хьа, Марем!

Ю. САУТИЕВ.

СУРТА ТIА: Арчакова Ма-рем.

И. ПЛИЕВА сурт.

Тахан — музей Дунен халкъашта юкъера ди

Лувр — Франце йоккха гIалерех йола къаьнан музей. Цига гулъь а къаьнарча египетски, антични, малхбу-зехьеевропейски искусства произведенеш йоккха коллек-ци.

СУРТА ТIА: музея зала. В. СОБОЛЕВА сурт.

ТАСС фотохроника.

Редактора заместитель М. М. ХАМХОЕВ.

Наьха дог хьеста ПРОФЕССИ

Музыка, из ца езаш, цун-та ладувгIа безам боацаш саг хургйа аьлча тешa хала да. хIана аьлча, цо вай дегаш цIенагIа хулийт, хозагIйоло уйлаш сомайоах, дегIацара кIаьдвалар дIадоах. МоллагIа шийна теркам тIаозаш по-ла музыкант гучаваьлча, бе а вац вай республикера е цул арахьара, цун пахарах лаьца ха ловш хул вай. Царех за цхи музыкальни пахара шиъ дIаболабалар. саго шийн ва-хар цунна дувзалара бахьа-наш ха безам хилар, ишта кхы дукхахдараш.

ХIана са юпца безам боля кхалсаг а я музыкацарча бун-замах ший вахарера керттера гIулакх лоархIаш.

Тоъал дукха ха дIалхай цул тIехьа. Яндиева Ма-дината ялх шу мара даьнна-дацар цу хана. Целиноградe берий беша ухаш йола йиIиг геттара тIера яр ловзараштa. хIаьта царна юкъе халхара-ши иллеши хилча къаьетта а. Цу хана цхьанна дага дага а дацар уккхаза, берий беша деча халхараша, доахача ил-леша йиIига дег чу дикка лер ютаргья аьнна. ХIаьта цига хьахина музыкацара безам боккъонца дIачIоагIлу цун дег чу.

Юкъерча школе деша ягIаш Яндиевас деш музы-кальни школе фортепиано классе. ХIаьта уж шаккхе школа цхьана чакх а йоакх цо. Духхьал инструмент дIалакха Iомалар дукха чакхъьккха школа яцар цо лаьккхар, саго низагIа Iохув-шалцар из инструмента хьалхашка, цун дег чу бар музыкальни искусствацара боккъонца бола безам. Цун уйла яр ший музыкальни говзал лакхъеш дIахо деша, цудухьа йиIиго дукха болх бора дунен цIи хезача клас-сикий произведенеш Iомаеш а шаьрьеш а. ХIаьта вIалла къайле йолаш дац шаьрра, цхьаккха гIалат доацаш клас-сически произведени Iо-мае а дукха съахьета дезил-та. Ала деза, цкъа, шозза хьадеча хIамах ка ца яьлча, цхьаволча сага цу гIулакхах догъэккхилга, бакъда, цкъа ший ка ца яьлча юха а юха а нердайоахаш, цхы а чIоа-гIагIа хулача произведенена безам тIабодар Яндиевай.

Ишта музыка езаш йола йиIиг деша йоагIа Грознерча музыкальни училище дирижерско - хоровой отде-лене, бакъда, дукха ха ца ла-лехьа цо дIахо деш Орд-жоникидзерча музыкальни училище. Училище Мадината лакхъю ший музыкальни ис-кусствах йола теоретически а практически а знанеш. Укхаза дукхьал фортепиано-на болх баь Iац из, цо Iома-лу дирижерски гIулакх, хора юкъерча пaьха балаца нийс-елар а цуца болх бар а. Толаме училище чакхьяк-кхача а ший дагардар кхоа-чашхиннад аьнна уйла хьар

Мадината, боккъонца ше кхача гIертачунга кхаьчай аьнна хетацар цун. На сатем боаца дог дола саг йода Ле-нинградерча Н. А. Римский-Корсакова цIерагIча кон-серваторе деша отта дага-хьа, бакъда, приемни комис-се лоархI йиIиг деша отта-лехьа кхы а дикка кийчо е еза аьнна. Цул тIехьагIа а кон-серваторе студенташта юкъе ше хургьяц яха уйла дег чу йоссапар Мадината. Цига де-ша оттара дукха дикка кий-чо е безам болаш йоза йоI деша отт цу. Ленинградерча консерваторен чуйоагIача училище. Диъ шера къахье-тамах йиза йола, дукха наб йоаца буйсаш дIакхухь цо. хIаьта из ший лер йоацаш дисандар. Мадинат деша отт Москверча П. И. Чайковске цIерагIча консерваторен ди-рижерско-хоровой отделене. Вай мехка дикагIболча музы-кальни искусства говзан-чаша - хьехархоша дукха керладар хьадел гIалгIай йиIий дега.

1977 шера, юххера а кхоа-чашхул Яндиевас дунехача хана сатийсар. хьатIакхоач цунга ихача гIерташ дукха хало лайна ди, цо хьаэц кон-серватори чакхъяьккха хи-лара тешал деш дола ди-плом. Цигара цIаеча деша Грознерча музыкальни учи-лище дирижерско - хоровой отделене хьехархо йолаш, ший говзал кхуьш боагIача музыканташта - дирижераш-та ма хулла дукхагIа дIайов-зийта а дIалла а гIерташ хьайоагIа из.

1981 шера Яндиева Мухь-мада Мадинат оперно - сим-фонически дирижировани йолча стажировке йода, ше дийшача — Москверча кон-серваторе. Стажировке яха-лехьа из хьожаю Нохч-ГIал-гIай пачхьалкхен филар-моне симфонически оркест-ра дирижера ассистентала. ХIаьта, цу шера гурахьа из оркестра шоллагIча дириже-рала а дIачIоагIъю.

— Училище хьехар орке-страца беча балха новкъар-ло еш-м дац? — аьнна хаьт-тача Мадината аьлар:

— Училище дешархошта хьехаш со се Iомалу, говзал дегIонхула аьнна хетаду. ХIаьта оркестраца болх ба-ра геттара дукха динадар деша сона. йоккхача кол-лективаца болх бе Iомаен-най, оркестр аз Iомаеш са-на, цкъала цо со Iомаеш мот-тигаш а хул. Уж шаккъе болх шоайла бувзам болаш хиларах цаI шоллагIчоа нов-къарло еш бац.

Яндиева Мадината кулгал а деш оркестро концерташ дечнад Грознерча дукхача учрежденешка, Малгобеке, Серноводске, Гудермесе, рес-публика кхыча моттигашка.

Ишта ший гIулакх деза-денна йолча Мадината дIахо йодача хана а аьттув балар лоа йиIа.

С. АРЧАКОВ.

ЭГГАРА КЪОНАГIБАРИЙ КЪАХЬЕГАМА ПЯТИЛЕТКА

«Пионерий къахьегама гIулакхий пятилетке» берий хьинар айдир VIII Ерригсо-юзни пионерски слето.

«ХIара пионерски отряда — хьинаре гIулакх. хIара пионера — къахьегама де-кхар» яхаш яр цун девиз.

Дукха дика гIулакхаш ка-ралдийнад Шелковской района къонача ленинцашта. Укхаза хIара дружина, хIара школа ший пионерски пяти-летка я. Ерригача школашка [illegible] аьнна йолаш я де-[illegible] лаьттанашра къахье-гам белаш кхебеш йола про-изводственни бригадаш.

Дукха я вай юкъача райо-[illegible] илат чуэцаш, кхи-[illegible] балхаш деш бIарччача [illegible] дакъа лоацаш йола [illegible] лаьнга, новношта, боккхагIчарна вешараштa гIу-лакх къахьегаш ба дешархой.

Карагалинскерча [illegible] [illegible] дешархой къахье-гама гIулакхаш лаьна цу шко-ла 7 [illegible] отряда совета председателa. Дешархой про-изводственни бригада [illegible] Толмачева Ленас ишта дувц: «Сахка школа пионераша гулдир 15 тонн тиша аьшк, цхьа тонн тиша кахьат, ком-саш, хьежкIаш чуэцаш нов-къостал дир тхоай юртарча «Красный пахарь» яхача колхоза. «Школех йоакхо — улицашта» яхача операце дакъа а лоацаш пионераша теркам тIабохийт станцера улицаш цIена хилийтара, электроэнергена, хии цком бара, ишта дIайоагI гаьнаш. Iунал а деш хьеж В. И. Ле-нина, граждански тIема тур-палашта, «Нана а воI а — салтий» яхача памятникаш-ка. Пионераша къовсам лоат-табу школа имущество лора-ярах, тоаду декха исполаш, гIандаш, цIенлю кабинеташ, школан кор, чакхйоах «Книжкин дехьа», «Са порт-фель» яха рейдаш, Оалкаан-рий Дента хьаьий 30 скво-речник, 10 кормушка.

Пионерски отрядашка кул тхоай даьй - юнной, района, республика, мехка, къахье-гамой балхи толамаш дов-зийташ йола беседаш. Са-къердаме а теркам тIеозаш а чакхъяьлар цу тайпара «Советски наьха хьинаре къахьегам», «Мехка керда гIишлош», «Маьхк — ше-долчун корта, цун мах — ва-хир» яха беседаш.

Ишта, пионераша дакъа лоац «Ялата цIейшка», вIа-шагIкхетараш хул къахьега-ме хьалхалаттарашца, кол-хоза специалисташца. «Крас-ный пахарь» яхача колхоза болхлоша Голышев Петр Трифоновичa, Ерохин Нико-лай Ивановичa дийцар тхоца колхоза хьалхашна латтача декхарех, XI пятилетка хьалхарча шера план чхов-чапгъярах, звеношта, отря-дашта юкъе нийкача яхьах, балха гIа нийслуча халонех.

Шурий - товарни фермаш-на экскурсе дахача мехни-зированни йолча доахан дет-тарга, парна илат дилларга хьожаш хул тхо. ХIаьта кол-хоза мастерскойшка тхоно ту техника ихайкарча балкашна тоаир. Бакъда, тхо духхьал цар балхаrа хьежа Iац, тхоашта могачох гIо а ду оаха колхоза. Аьхки Iунал ду доахана а Iасилгашта а. Дика болх баьб Тевсева Ва-лентинас, Карсаева Татья-нас, БеловгIар дезало. Жа Iуй бераш хьож Iаьхаргаш-ка, жа а доажалу цар. ХIаьта тха кIаьнкаша — Ахмедова, Айсханова, Ерохина, Кату-сина — гIо деш хиннаб тех-ника тоаеш болча шоай даьшта».

7—8 классашнара пионе-раша болх бу дешархой про-изводственни бригада кхаш ледадерий, доахан леладе-рий, даьре чилла боанихари апеношка. Совхка духхьал ахчан ламалахьа бригадо бир 12 эзар сома болх.

4—5 классашкарча пио-нераша болх бу школен бе-ша.

ХьатIакхоачош латт «Са къахьетам республика къа-хьегамах дIакхет» яхача де-вилах дIагIоргIйола къахье-гама пхелагIа четверть. Укх, юбилейни шера а пионтапа ГIастелло цIерагIча пионер-ски дружина къахьетаргIа дешархой производствении бригаде, доккха деце и шоай дакъа юкъехьорга цир XI пятилетки.

Р. ЛЯУПА.

ТЕЛЕВИДЕНИ

18 МАЙ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.45 — «Москва». Кинообозре-ни.
9.45 — «Они были первыми» вай художественни фильм.
10.30 — Советски вала концерт.
10.55 — «Кердадараш».
14.30 — «Кердадараш».
14.50 — «Комсомол — са ва-хар». Документальни фильмай про-грамма.
16.55 — Музей дунен [illegible]

[illegible]

г. Грознерча номер 23 йолча берий беша программа.
18.55 — «Нохч - ГIалгIайче гIал-аш».
19.15 — «Кордалахьавра тха кор-[illegible]» (гIалгIай мет-тала).
19.45 — «Сийрда [illegible]. Д. Су-лейманова йола [illegible] (нохчий меттала).
20.00 — «Бойса [illegible] хийла шун, бераш».
20.15 — «Скульптор Манизер». Телевизионни документальни фильм.
21.00 — «Ха».
21.45 — «Нина» вай художествен-ни фильм.

[illegible]

РАДИО

[illegible]

Грознерча экранаш тIа

«IАЙ ХIАМАШ [illegible] ХХАЛЕАГ»

[illegible]

«МИЧА ГIОРГВА НЭ»

[illegible]

ТХА АДРЕС: 364807, г. Грозный, Мира[illegible], ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-46-57, редактора заместителa — [illegible]

НАШ АДРЕС: 364807, г. Грозный, ул. [illegible], 92. Телефоны: редактора — 2-46-57, заместителя редактора — [illegible]

Газета арадаьлла шинара, ерш, шоаттен деношка.

«Грозненский рабочий» издательства типографи. [illegible]

Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. [illegible]

Заказ № [illegible]